

RAPPORT 2024

Svensk Avfallshantering

Förord

Svensk avfallshantering befinner sig i ett omvälvande skede – där utvecklingen ser positiv ut! Under 2024 fortsatte mängden hushållsavfall per person att minska. Mer avfall går till biologisk återvinning, och den långsiktiga trenden är tydlig: fler resurser tas tillvara, mindre går till spillo.

Denna skrift sammanfattar året som gått – ett år präglad av förberedelser, reformer och initiativ på alla nivåer: från lokala kampanjer för textilsortering till kommunernas övertagande av förpackningsinsamlingen, från nya mål för restavfall till krisberedskap lokalt och internationella partnerskap för att stötta en krigsdrabbad avfallssektor i Ukraina.

Varje svensk genererade i genomsnitt 426 kilo hushållsavfall under året, en minskning med fem kilo jämfört med 2023. Samtidigt ökade den biologiska återvinningen med hela 11 procent. Avfall som mat- och trädgårdsavfall rötas eller komposteras och blir till biogödsel, jordförbättringsmedel och biogas. Även grovplast, som historiskt haft låg återvinningsgrad, samlas nu i långt högre grad in genom kommunernas system, vilket skapar bättre förutsättningar för både kvalitet och kvantitet i materialåtervinningen.

Avfall Sverige lanserade under året ett nytt mål för att accelerera denna positiva utveckling: 30/30-målet. Det ersätter det tidigare 25/25 målet. Det nya målet innebär att till år 2030 ska mängden restavfall minska med 30 procent jämfört med 2023. Det är ett ambitiöst men nödvändigt steg för att uppfylla såväl klimatmål som återvinningsmål, och för att möta EU:s krav om minst 60 procent materialåtervinning inklusive förberedelse för återanvändning av kommunalt avfall till 2030. Det kommer att påverka avfallshierarkins samtliga steg.

Utvecklingen stärks av konkreta reformer. Den 1 januari 2024 tog kommunerna över ansvaret för insamlingen av förpackningsavfall. Samtidigt trädde kravet på utsortering och insamling av bioavfall i kraft. Från 2025 gäller även krav på separat insamling av textilavfall. Inte okomplicerade reformer och en stor eloge till kommunerna som på extremt kort tid kommit långt i genomförandet. Dessa reformer tillsammans med åtgärder i Naturvårdsverkets nationella avfallsplan (NAP) och program för förebyggande av avfall (PAF), visar på ett skifte mot mer hållbar resursanvändning och starkare koppling till miljömålen, särskilt mål 12 – Hållbar konsumtion och produktion.

Vi ser också hur lagstiftning på EU-nivå formar framtiden – med nya direktiv, förordningar och ökade krav på hållbar produktion, produktdesign och transparens i hanteringskedjan. Allt detta öppnar för innovation, stärkt klimatnytta och ökad resurseffektivitet inom avfallshantering.

I "Svensk Avfallshantering 2024" samlar vi uppgifter från Sveriges alla kommuner, anläggningar och övriga medlemmar, både för att ge en bild av nuläget, och för att visa riktningen framåt.

Det är en rapport om statistik och styrning, men också om förändring. Om hur Sveriges avfallssektor tillsammans driver på för att minska miljö- och klimatpåverkan, öka vår strategiska självständighet genom att säkra resurser för framtiden och bidra till en hållbar ekonomi.

Tillsammans bygger vi en resurseffektiv framtid – ett kilo i taget.

Malmö 1 juli, 2025

Tony Clark,
vd Avfall Sverige

Innehållsförteckning

Så fungerar svensk avfallshantering	4
Avfallsmängder	7
Förebyggande och återanvändning	10
Insamling och transport	12
Slam och latrin	16
Farligt avfall	18
Elavfall och batterier	19
Det svenska hushållsavfallet 2024	20
Materialåtervinning	23
Biologisk återvinning	27
Energiåtervinning	31
Avfallsanläggningar med deponering	35
Avgifter, kostnader och styrmedel	38
Total mängd uppkommet avfall i Sverige	40
2024 i korthet	41
Avfallsagendan	43
Om Avfall Sverige	44
Medarbetare	46

Avfall Sverige

Baltzarsgatan 25 | 211 36 Malmö | 040-35 66 00
info@avfallsverige.se | www.avfallsverige.se

Så fungerar svensk avfallshantering

Att förebygga uppkomsten av avfall är det översta steget i avfallshierarkin och det är prioriterat i både den europeiska och i den svenska avfallslagstiftningen.

Avfallshierarkins prioritetsordning är:

- förebyggande av avfall
- återanvändning
- materialåtervinning och biologisk återvinning
- annan återvinning, till exempel energiåtervinning
- bortskaffande, till exempel deponering.

Enligt definitionen i miljöbalken¹ är avfall varje ämne eller föremål som innehavaren gör sig av med, avser eller är skyldig att göra sig av med.

Det finns olika metoder att behandla avfall²:

- förberedelse för återanvändning
- materialåtervinning
- biologisk återvinning
- energiåtervinning
- bortskaffande (deponering samt behandling av farligt avfall).

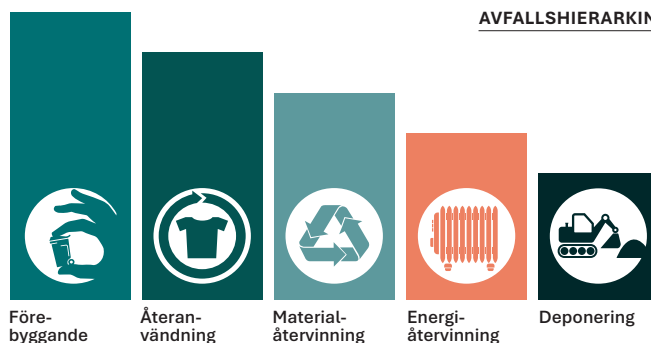
Farligt avfall kan behandlas med någon eller flera av dessa metoder, beroende på avfallets egenskaper. Avfall som kan innehålla farliga ämnen ska inte materialåtervinnas utan fasas ut ur kretsloppet. Återvinning innebär att avfallet kommer till nytta som ersättning för annat material eller andra bränslen.

Även förberedelse för återanvändning är ett återvinningsförfarande. Enligt definitionen innebär förberedelse för återanvändning att kontrollera, rengöra eller reparera något som är avfall så att det kan återanvändas utan att behandlas ytterligare.

Materialåtervinning sparar både energi och råvaruresurser och minskar därmed miljöpåverkan. Biologisk återvinning sluter kretsloppet, producerar el och biogas och återför näringen i form av biogödsel till jorden. Energiåtervinning innebär att man utvinner energi ur avfall som ger både fjärrvärme och el. Deponering innebär att avfallet förvaras på ett långsiktigt säkert sätt.

KOMMUNERNAS ANSVAR

Enligt miljöbalken har varje kommun ansvar för att kommunalt avfall³ inom kommunen samlas in och återvinns på bästa sätt eller bortskaffas. Med kommunalt avfall avses avfall från hushåll och sådant avfall som till sin art och

sammansättning liknar avfall från hushåll, som exempelvis avfall från restauranger, butiker, kontor etc.⁴ Vissa typer av avfall utgör definitionsmässigt inte kommunalt avfall, men ingår i det kommunala ansvaret för insamling och återvinning etc. Det gäller bland annat avloppsfraktioner från enskilda avlopp och bygg- och rivningsavfall som inte producerats i yrkesmässig verksamhet. I denna publikation använder vi begreppet hushållsavfall för det avfall som uppkommer hos hushåll och verksamheter och som ingår i det kommunala avfallsansvaret enligt miljöbalken 15 kap. 20 §.

Varje kommun ska enligt lagen ha en renhållningsordning som består av avfallsplan och föreskrifter för avfallshanteringen⁵. Kommuner kan samarbeta och utarbeta gemensamma regionala avfallsplaner. Kommunerna arbetar allt mer med att främja förebyggande och återanvändning av avfall. Förberedelse för återanvändning av hushållsavfall är en del av det kommunala ansvaret. Kommunerna har även skyldighet att informera om hantering av avfall och om innehållet i avfallsplanerna.

PRODUCENTERNAS ANSVAR

Sverige har producentansvar för bland annat:

Förpackningar, elektriskt och elektroniskt avfall, däck, bilar, batterier, fiskeredskap och läkemedel.

Producent är den som importerar, producerar eller på annat sätt sätter en produkt på marknaden. Producenterna ansvarar för att samla in och ta hand om uttjänta produkter, oftast görs detta genom så kallade materialbolag som skapats för olika produktansvar. Det innebär att det ska finnas lämpliga insamlingssystem och behandlingsmetoder för återvinning.

¹ Miljöbalk (1998:808), 15 kap 10§

² Avfall Sveriges rapport 2017:23 Rätt sak till rätt behandling. Materialåtervinning, avfallsförbränning och detoxifiering av samhället

³ Naturvårdsverket har tagit fram en vägledning till definitionen av kommunalt avfall och Avfall Sverige har tagit fram en guide om innebörden av begreppet kommunalt avfall (Guide #25)

⁴ Dock inte avfall från tillverkning, jord- och skogsbruk, fiske, septiktankar, avloppstankar och avloppsrening, bygg- och rivningsavfall samt uttjänta bilar.

⁵ Avfall Sveriges rapport 2017:01 Underlag för renhållningsordningens avfallsföreskrifter.

Från 1 januari 2024 ansvarar dock kommunerna för att samla in förpackningsavfall, men det finansiella ansvaret och ansvaret för att återvinna det ligger kvar på producenterna.

Den 1 januari 2025 fick kommunerna ansvar för separat insamling av textilavfall. När EU:s pågående arbete med ett producentansvar för textil är klart kommer ansvarsfördelningen för insamling och återvinning av textilavfall att behöva ses över igen.

Producentansvaret finns också till för att producenterna ska ta fram produkter som är mer resurssnåla, lättare att återvinna och inte innehåller miljöfarliga ämnen. Kommunerna är ofta skyldiga att i sin information om avfall också informera om producenternas ansvar. Det sker bland annat genom den nationella avfallsportalen sopor.nu, som är ett samarbete mellan Avfall Sverige och flera andra aktörer.

HUSHÅLLENS ANSVAR

Hushållen har skyldighet att sortera ut och lämna sitt avfall till de olika insamlingssystem som finns. De ska också följa kommunens regler för avfallshantering.

VERKSAMHETERNAS ANSVAR

Verksamhetsutövare ansvarar själva för omhändertagandet av det avfall som inte är avfall under kommunalt ansvar eller omfattas av producentansvar.

ORGANISATIONSFORMER

Kommunerna väljer själva hur avfallshantering ska organiseras. Den möjligheten till kommunalt självstyre finns i grundlagen.

Det finns flera olika organisationsformer:

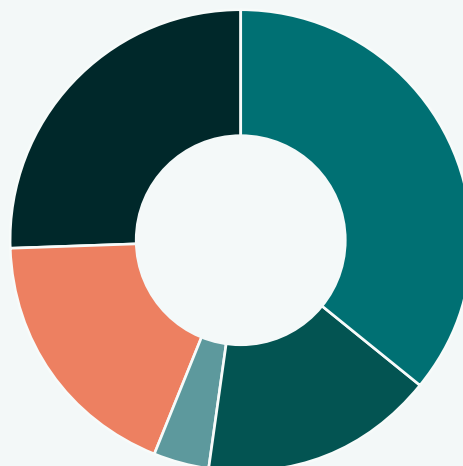
- egen förvaltning
- kommunalt bolag, eget eller samägt med andra
- gemensam nämnd
- kommunalförbund.

Avfallssektorn har en lång tradition av samverkan mellan kommuner och i takt med att sektorn har ställts inför större krav har samarbetena vuxit i omfattning, utvecklats och breddats. Samverkan mellan kommuner är en naturlig verksamhetsform för att nå största möjliga miljö- och samhällsnytta, för att hantera avfallet på ett kostnadseffektivt sätt och för att säkra den kompetens som krävs. Kommuner kan även samverka kring enskilda frågor, till exempel vid gemensamma upphandlingar.

PRIVATA UTFÖRARE ELLER EGEN REGI

I 59 procent av landets kommuner utförs insamling av mat- och restavfall av privata utförare, 38 procent av kommunerna utför insamlingen i egen regi och övriga har en kombination av privata utförare och egen regi. Det har skett en tydlig ökning av antalet kommuner som utför insamlingen i egen regi, 2014 var andelen 25 procent. Det följer en internationell trend och beror på att kommunerna vill ha större flexibilitet

ORGANISERING AV AVFALLSHANTERINGEN 2025

Egen kommunal förvaltning	36 %
Kommunalförbund	17 %
Gemensam nämnd	4 %
Kommunalt bolag, eget	18 %
Kommunalt bolag, delägt	25 %

Dessutom finns regionbolag som inte har verkställigheten för kommunens avfallsansvar, t.ex. Sysav, Renova och Sörab. Sysav har dock verkställigheten för tre kommuner. Totalt 30 kommuner samverkar i sådana regionbolag.

UTFÖRARE INSAMLING AV MAT- OCH RESTAVFALL 2024

Enbart entreprenör	59 %
Enbart egen regi	38 %
Kombination egen regi och entreprenör	2 %

och råddighet. Behandlingen av avfallet genomförs antingen i egen regi av kommunerna själva eller av en extern utförare efter upphandling, som kan vara en annan kommun, annat kommunbolag eller ett privat företag. Hur stor fördelningen är mellan de olika utförandeformerna beror på behandlingsmetod.

Avfallsmängder

Den insamlade och behandlade mängden hushållsavfall⁶ från hushåll och verksamheter uppgick år 2024 till 4,5 miljoner ton. Utslaget på hela befolkningen gav varje svensk upphov till 426 kilo, vilket är en minskning med 5 kilo jämfört med 2023.

766 030 ton mat- och trädgårdsavfall, 17 procent, gick till biologisk återvinning. Det motsvarar 72 kilo per person vilket är en ökning med 11 procent jämfört med 2023. 27 procent, knappt 1,2 miljoner ton, gick till materialåtervinning inklusive återvinning av konstruktionsmaterial 2024. Det motsvarar 113 kilo per person, och är en minskning med 4 procent jämfört med 2023.

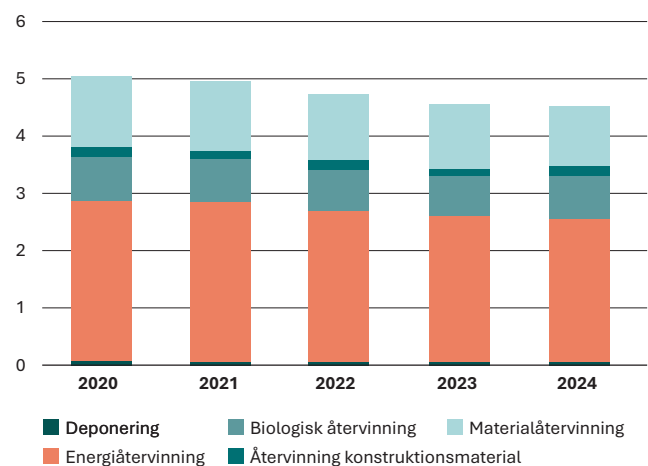
Energiåtervinningen minskade med 3 procent till 2,47 miljoner ton, 234 kilo per person. Energiåtervinning uppgår till 55 procent av behandlingen. Deponeringen ökade med 9 procent till 73 610 ton, vilket motsvarar 7 kilo per person. Deponering står för 1,6 procent av den totala behandlingen.

Under 2024 samlades det in drygt 1,5 miljoner ton restavfall, vilket utgör 34 procent av det insamlade hushållsavfallet. Med restavfall avses den vanliga soppåsen, som går till förbränning med energiåtervinning. Matavfall inklusive hemkompost uppgår till 498 110 ton, motsvarande 11 procent av hushållsavfallet. Matavfallet behandlas främst genom rötning för att få biogödsel och biogas.

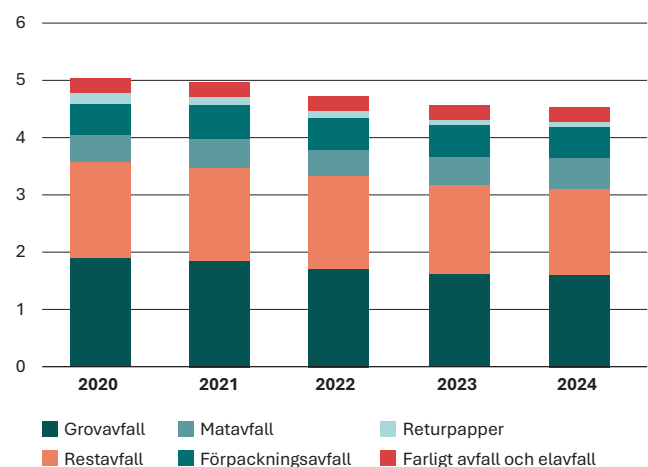
36 procent av det insamlade hushållsavfallet utgörs av grovavfall, 1,6 miljoner ton. Det är en minskning med 1 procent jämfört med 2023. I genomsnitt gick 40 procent av grovavfallet till materialåtervinning exempelvis metallskrot, grovplast, wellpapp, textilavfall, planglas och gips. Andelen inkluderar även trädgårdsavfall som behandlas biologiskt och återvinning av konstruktionsmaterial. 56 procent av grovavfallet gick till energiåtervinning och 4 procent till deponering. Det är samma fördelning som 2023.

15 procent av mängden hushållsavfall utgörs av förpackningsavfall och returpapper från hushåll och uppgick under 2024 till 656 000 ton, en minskning med 2 procent jämfört med 2023. I denna uppgift ingår inte verksamhetens förpackningsavfall, såvida det inte slängts på återvinningsstationerna.

BEHANDLAD MÄNGD HUSHÅLLSAVFALL 2020-2024, MILJONER TON

INSAMLAD MÄNGD HUSHÅLLSAVFALL 2020-2024, MILJONER TON

⁶ Med hushållsavfall avses i denna publikation det avfall som uppkommer hos hushåll och verksamheter och som ingår i det kommunala avfallsansvaret enligt miljöbalken 15 kap. 20 och 20a§§. Jämfört med begreppet kommunalt avfall inkluderas bland annat bygg- och rivningsavfall från hushåll medan avfall från parkskötsel och gatuhänsyn inte ingår. Även slam och andra fraktioner från enskilda avlopp inkluderas i det kommunala avfallsansvaret, men dessa mängder är inte inkluderade i sammanställningen här. Däremot finns ett kapitel om Slam i denna publikation.

KOMMUNALT AVFALL

Naturvårdsverket sammanställer årligen uppgifter om kommunalt avfall. Från och med 2020 ska alla medlemsländer i EU rapportera kommunalt avfall utifrån en gemensam definition. Statistik om kommunalt avfall är enligt EU:s reglering oberoende av om det är offentliga eller privata aktörer som ansvarar för att ta hand om avfallet. Detta gör det möjligt för EU-länder att rapportera kommunalt avfall och återvinningsgrad på samma sätt.

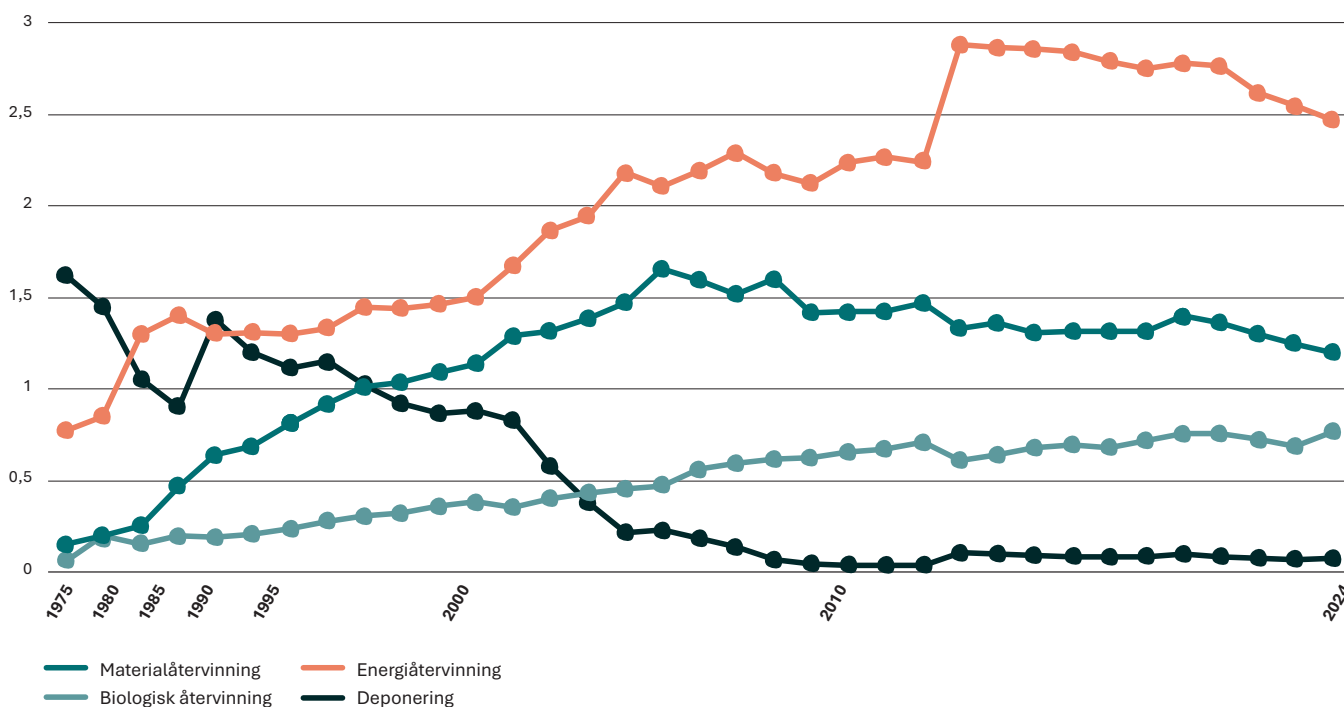
2023, som Naturvårdsverkets senaste statistik kommer från, uppkom 4,1 miljoner ton kommunalt avfall i Sverige, vilket motsvarar 392 kilo per person⁷. Det är en minskning med 7 procent jämfört med 2020. 2,2 miljoner ton har samlats in i separata fraktioner (exempelvis förpackningar och matavfall). Kommunalt avfall är främst avfall från hushåll (över 80 procent), men uppstår även i verksamheter - till

exempel matavfall, restavfall och förpackningar från restauranger och butiker. Mängderna från verksamheter är dock underskattade.

2023 var det endast knappt 40 procent av det kommunala avfallet som materialåtervanns eller förbereddes för återanvändning. Senast 2025 ska minst 55 viktprocent av genererat kommunalt avfall förberedas för återanvändning eller materialåtervinnas, enligt EU:s återvinningsmål som också är ett nationellt etappmål i det svenska miljömåls-systemet.

2020 genererade européerna i genomsnitt 521 kilo kommunalt avfall per person, varav 49 procent gick till förberedelse för återanvändning eller till materialåtervinning medan cirka 23 procent deponerades.

BEHANDLAD MÄNGD HUSHÅLLSAVFALL I SVERIGE 1975-2024 TOTALA MÄNGDER (MILJONER TON)

Från och med 2014 hämtas uppgifterna från kommundelen i Avfall Web och avser avsedd behandlingsmetod. Före 2014 har uppgifterna hämtats från behandlingsanläggningarna.

⁷ <https://www.naturvardsverket.se/490484/globalassets/data-och-statistik/avfall/kommunalt-avfall-2023-statistikblad.pdf>

BEHANDLAD MÄNGD HUSHÅLLSAVFALL 2020-2024

Ton	2020	2021	2022	2023	2024
Materialåtervinning	1 227 310	1 198 780	1 136 910	1 105 360	1 035 860
Återvinning av konstruktionsmaterial	172 990	162 310	160 430	138 790	161 920
Biologisk återvinning*	757 510	753 282	729 310	687 940	766 030
Energiåtervinning	2 782 720	2 763 640	2 616 450	2 548 260	2 473 850
Deponering	93 900	81 050	76 390	67 610	73 610
Totalt behandlad mängd	5 034 430	4 959 062	4 719 490	4 547 960	4 511 270

Kg/person	2020	2021	2022	2023	2024
Materialåtervinning	118	115	108	105	98
Återvinning av konstruktionsmaterial	17	16	15	13	15
Biologisk återvinning*	73	72	69	65	72
Energiåtervinning	268	264	249	242	234
Deponering	9	8	7	6	7
Totalt behandlad mängd	485	474	449	431	426

Andel, %	2020	2021	2022	2023	2024
Materialåtervinning	24,4%	24,2%	24,1%	24,3%	23,0%
Återvinning av konstruktionsmaterial	3,4%	3,3%	3,4%	3,1%	3,6%
Biologisk återvinning*	15,0%	15,2%	15,5%	15,1%	17,0%
Energiåtervinning	55,3%	55,7%	55,4%	56,0%	54,8%
Deponering	1,9%	1,6%	1,6%	1,5%	1,6%
Totalt behandlad mängd	100%	100%	100%	100%	100%

Uppgifterna har hämtats från Avfall Webs kommundel och visar till vilken behandlingsmetod det insamlade hushållsavfallet gått till.

* Inkluderar hemkomposterat matavfall, men inte hemkomposterat trädgårdsavfall.

INSAMLADE MÄNGDER HUSHÅLLSAVFALL 2020-2024

Ton	2020	2021	2022	2023	2024
Grovavfall	1 909 360	1 849 660	1 717 870	1 622 620	1 603 930
Restavfall	1 669 090	1 638 050	1 595 590	1 558 990	1 517 030
Matavfall*	463 010	482 202	467 860	464 720	498 110
Förpackningsavfall	560 730	596 370	567 790	561 930	564 470
Returpapper	168 400	148 950	127 420	110 530	91 680
Farligt avfall och elavfall	263 840	243 830	242 970	229 170	236 050
Totalt insamlad mängd	5 034 430	4 959 062	4 719 500	4 547 960	4 511 270

Kg/person	2020	2021	2022	2023	2024
Grovavfall	184	177	163	154	151
Restavfall	161	157	152	148	143
Matavfall*	45	46	44	44	47
Förpackningsavfall	54	57	54	53	53
Returpapper	16	14	12	10	10
Farligt avfall och elavfall	25	23	23	22	22
Totalt insamlad mängd	485	474	449	431	426

Andel, %	2020	2021	2022	2023	2024
Grovavfall	37,9%	37,3%	36,4%	35,7%	35,6%
Restavfall	33,2%	33,0%	33,8%	34,3%	33,6%
Matavfall*	9,2%	9,7%	9,9%	10,2%	11,0%
Förpackningsavfall	11,1%	12,0%	12,0%	12,4%	12,5%
Returpapper	3,3%	3,0%	2,7%	2,4%	2,0%
Farligt avfall och elavfall	5,2%	4,9%	5,1%	5,0%	5,2%
Totalt insamlad mängd	100%	100%	100%	100%	100%

* Inkluderar hemkomposterat matavfall. Uppgifter om insamlade mängder hushållsavfall kommer från Avfall Webs kommundel.

Förebyggande och återanvändning

Att förebygga uppkomsten av avfall är det första steget i avfallshierarkin och är prioriterat i både den europeiska och i den svenska avfallslagstiftningen.

STÖRST MILJÖVINST ATT FÖREBYGGA

Att förebygga avfall innebär både att minska avfallsmängderna och att minska mängden farliga ämnen i avfallet, vilket måste ske redan i produktionsledet. Kommunerna har en viktig roll i arbetet, men det krävs också att producenter tänker förebyggande redan när produkter designas.

EU har satt mål för att minska mängden matavfall i EU till år 2030. Senast 2030 ska butiker, restauranger och hushåll minska sitt matavfall med 30 procent. Motsvarande siffra för livsmedelsindustrin, undantaget jordbruk och andra producenter, är 10 procent.

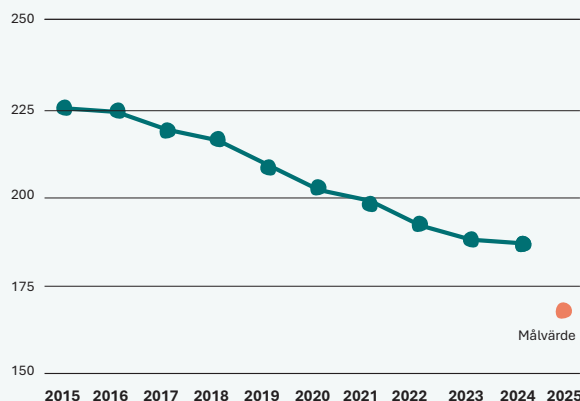
25/25-MÅLET

Avfall Sverige har antagit ett mål: till år 2025 ska den totala mängden mat- och restavfall minska med 25 procent per person, jämfört med 2015 – kort kallat 25/25-målet. Syftet med målet är att öka takten för att klättra uppåt i avfallshierarkin. År 2015 var mängden mat- och restavfall 225 kilo per person nationellt. 25 procent innebär en minskning med 56 kilo och den kvarvarande mängden mat- och restavfall skulle bli 169 kilo. Till 2024 hade mängden mat- och restavfall minskat med 17 procent, 38 kilo per person till 187 kilo.

VERKTYG FÖR ATT FÖREBYGGA

Avfall Sverige arbetar kontinuerligt med att ta fram hjälpmedel och stöd - verktyg - åt kommunerna i deras arbete med att förebygga avfall och öka återanvändningen. Alla verktyg finns i Avfall Sveriges digitala verktygslåda. Ett av hjälpmedlen är en arbetsmetod som innebär att arbeta strukturerat med förebyggande av avfall inom en verksamhet i kommunen. Metoden har använts av många kommuner och har gett resultat i form av minskade avfallsmängder och kostnader men också bättre arbetsmiljö och mer ordning och reda på förbrukningsvaror. Arbetsmetoden finns beskriven i en handbok⁸ som också används i Avfall Sveriges kurs för att förebygga avfall. Det finns också många rapporter som beskriver goda exempel från kommuner som arbetar enligt metoden eller förebygger avfall på annat sätt. En viktig del av att förebygga avfall är att mäta och följa upp arbetet. Tips och råd kring detta finns i en vägledning⁹.

UPPFÖLJNING AV 25/25-MÅLET
MAT- OCH RESTAVFALL, KILO PER PERSON

Erfarenheterna visar att en framgångsfaktor för ett aktivt avfallsförebyggande arbete är att det finns beslut på såväl chefs- som politikernivå. För att stötta tjänstepersonerna i att få fram budskap om förebyggande av avfall har Avfall Sverige låtit ta fram ett material, Öka takten uppför trappan¹⁰. Det består av en vägledning och en presentation med talmanus.

Alla kommuner är skyldiga att ta fram en avfallsplan där förebyggande av avfall ska ingå. En annan skyldighet, sedan 2020, är att alla kommuner ska lämna information till hushållen om avfallsförebyggande åtgärder. Avfallstaxan får användas för att finansiera dessa informationsinsatser. Naturvårdsverkets vägledning¹¹ innehåller mycket tips och stöd. Avfall Sverige har flera rapporter om att minska hushållens avfall, bland annat en sammanställning med drygt 60 förslag på åtgärder¹² samt en rapport som bygger på förslag på åtgärder utifrån vad forskningen säger¹³.

Avfall Sverige arbetar också mycket med kommunikation kring förebyggande, bland annat genom att fokusera på ”osynligt avfall”, avfall som uppstår i produktionsledet¹⁴ och som konsumenten inte ser. Det avfallet utgör ofta betydligt större mängd än själva produkten när den blir avfall.

⁸ Handbok i resurssmart materialanvändning i kommunen – metod och inspiration för att förebygga avfall (2023)

⁹ Avfall Sveriges rapport 2021:16 Mäta och följa upp avfallsförebyggande i verksamheter

¹⁰ Avfall Sveriges rapport 2021:14 Öka takten uppför trappan, Vägledning och 2021:13 Goda exempel

¹¹ <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/avfall/informera-hushall-om-avfallsforebyggande-atgarder/>

¹² Avfall Sveriges rapport 2023:03 Kommunala åtgärder för att minska hushållens avfall – och fakta om förebyggande

¹³ Avfall Sveriges rapport 2023:12 Minska hushållens avfall – forskningsbaserade strategier och åtgärder för kommunen som aktör

¹⁴ Avfall Sveriges rapport 2024:25 Osynligt avfall – produkters avfallsfotavtryck

Exempelvis genererar en mobiltelefon, som väger cirka 150 gram, 120 kilo avfall i produktionsledet. Att även förebygga avfall i produktionsledet ger betydande miljövinster. För att kommunicera kring det osynliga avfallet finns ett färdigt kampanjmaterial.

Ett annat kommunikationsmaterial är ”10 sätt att minska ditt avfall”. I materialet presenteras 10 enkla sätt för privatpersoner att minska sitt avfall. Materialet består av flera filmer och grafiska produkter som kan användas på flera olika sätt. Det finns tips för hur både mat- och restavfall kan minskas och materialet passar bra att använda för bland annat 25/25-målet.

Avfall Sverige är nationell samordnare för EU-projektet ”Europa minskar avfallet”, som även stöds av Naturvårdsverket. Projektet pågår under en vecka i november varje år då det anordnas aktiviteter över hela Europa som syftar till att minska avfallet och mängden farliga ämnen i avfallet. Även denna kampanj kan användas av kommunerna i arbetet med att minska avfallet. Information om projektet finns på avfallsverige.se och ewwr.eu.

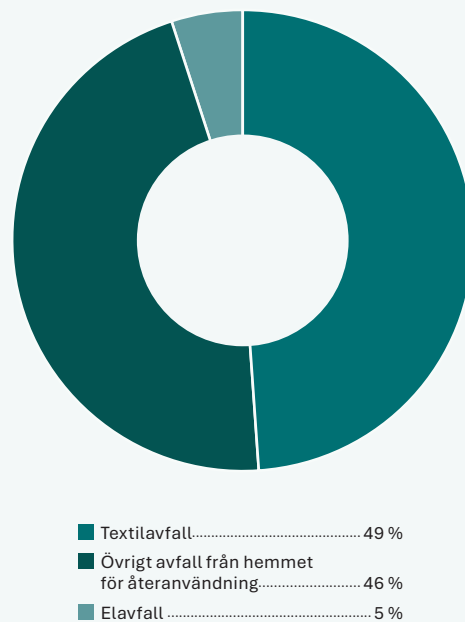
Det finns flera andra verktyg som kan vara hjälp i arbetet med att förebygga avfall, ett exempel är en vägledning i att minska användningen av engångsplast vid olika evenemang¹⁵. Vägledningen beskriver ett pantsystem med flergångsmaterial som alternativ till engångsplasten. Ett annat verktyg beskriver hur man kan minska mängden pappersreklam till kommunen¹⁶.

ÅTERANVÄNDNING

Begreppet återanvändning, ibland kallat återbruk i dagligt tal, innebär att en produkt används igen i stället för att slängas. Avfall kan förberedas för återanvändning genom kontroll, rengöring eller reparation. I dag har 76 procent av återvinningscentralerna någon form av mottagning av avfall för återanvändning, ofta en enklare mottagning i samarbete med hjälporganisationer. Det är en ökning med fyra procentenheter jämfört med 2023. Det finns också återvinningscentraler som har en mer utbyggd verksamhet med reparationer och försäljning. I flera kommuner finns planer på att utveckla återvinningscentralen till ett centrum för reparationer, uthyrning och bytes- och delningsaktiviteter¹⁷.

För att underlätta kommunernas arbete med förebyggande och återanvändning har Avfall Sverige publicerat en guide som förklarar de juridiska förutsättningarna¹⁸. För att öka återbruket krävs det dock inte bara att kommunerna bygger ut sin verksamhet, utan också att privatpersoner återanvänder mer. Därför har Avfall Sverige släppt en handbok i säkrare återbruk¹⁹ och en guide över vilka byggmaterial och byggprodukter som är lämpliga att återbruka²⁰.

INSAMLAT KOMMUNALT AVFALL SOM FÖRBERETTS FÖR ÅTERANVÄNDNING 2024

Ett sätt att öka återbruket kan vara att öka kunskapen om vad som slängs som skulle kunna återbrukas i stället. Så kallade produktblockanalyser kan ge en bild av vad grovavfallet innehåller²¹. Dessa verktyg – och fler – finns i Avfall Sveriges digitala verktygslåda för förebyggande.

LÄS MER I AVFALL SVERIGES RAPPORTER

- 2018:18 Dela prylar, yta, bil och tid – En vägledning till delningsekonomi i kommunerna
- 2018:29 Potential för ökad återanvändning – fallstudie återvinningscentraler
- 2018:30 Mätning av matsvinn – en förstudie
- 2019:08 Resultat av och erfarenheter från användning av Avfall Sveriges metod för förebyggande av avfall – Översta steget och andra projekt
- 2019:32 Återanvändning av bygg- och rivningsmaterial och produkter i kommuner
- 2020:21 Vägledning Minimeringsmästarna
- 2022:11 Ökat återbruk genom innovativa och cirkulära resursflöden
- 2022:12 Öka avsättningen av återbruksmaterial
- 2022:24 Åtgärder för minskat matsvinn i hushåll
- 2023:01 Klimatpåverkan från olika avfallsfraktioner, uppdaterad 2022 (inkl. beräkningsmodell)
- 2024:01 Ökat återbruk med hjälp av nya mottagare – vägledning för kommuner
- 2024:21 Produktblockanalyser av avfall från ÅVC – metod, resultat och diskussion

¹⁵ Avfall Sveriges rapport 2021:03 Vägledning för engångsfria evenemang

¹⁶ Avfall Sveriges rapport 2023:13 Fallstudie: Minska mängden pappersreklam till kommunen

¹⁷ Avfall Sveriges rapport 2020:08 Goda exempel på kommunalt återbruksarbete

¹⁸ Avfall Sveriges Guide #9: Juridiska förutsättningar för förebyggande och återanvändning

¹⁹ Handbok i säkrare återbruk (2023)

²⁰ Byggåterbruksguiden (2022)

²¹ Avfall Sveriges rapport 2024:19 Manual för blockanalys av grovavfall inklusive produktblockanalyser

Insamling och transport

Mängden insamlat matavfall uppgick 2024 till 460 770 ton, motsvarande 44 kilo per person. 2024 hade 284 av landets 290 kommuner separat insamling av källsorterat matavfall. Knappt 38 000 ton matavfall hemkomposterades.

143 kg

insamlat restavfall
per person 2024

TOTALT 1 517 030 TON

INSAMLING AV KÄLLSORTERAT MATAVFALL

Från 2024 är det obligatoriskt för hushåll och verksamheter att sortera ut matavfall. Kravet är kopplat till EU:s avfallsdirektiv och det är kommunernas ansvar att separat samla in det utsorterade matavfallet.

Kommunernas insamling av källsorterat matavfall ökade med 8 procent 2024 jämfört med 2023. Den obligatoriska utsorteringen har alltså gett resultat.

Avfall Sverige har tagit fram en översiktlig kartläggning av olika insamlingssystem för källsorterat matavfall från hushåll²². Rapporten beskriver vad som händer under hela kedjan och utifrån detta görs bedömningen hur det påverkar kvaliteten på insamlat matavfall och så småningom biogöd-seln/komposten. För att uppnå bra kvalitet krävs en aktiv kvalitetssäkring i insamlingsledet²³. Kvaliteten på slutprodukten avgörs av hur väl matavfallet är sorterat vid källan²⁴. Ett viktigt verktyg för god kvalitet är kommunikationsinsatser av olika slag^{25 26}. Avfall Sverige har även publicerat rapporten ”I mål med matavfallet”. Rapporten beskriver vad olika aktörer längs kedjan för insamling och återvinning av matavfall kan göra för att öka de insamlade mängderna med bibehållen hög kvalitet på matavfallet²⁷.

Det är även obligatoriskt att sortera ut ätbart fett, som frityrolja. Det är däremot inte krav på fastighetsnära insamling, så många kommuner väljer att samla in det på återvinningscentralen.

INSAMLING AV FÖRPACKNINGAR

För att nå högre grad av materialåtervinning av förpackningar har regeringen beslutat att insamlingen av förpackningar ska ske närmare hushållen. På så sätt ska tillgängligheten öka. Från tidigare insamling på återvinningsstationer ska insamlingen gradvis bli fastighetsnära och vara fullt utbyggt i hela landet senast 2027. Insamlingsansvaret av förpackningar flyttades 2024 från producenterna till

kommunerna för att mer rationellt hänga samman med insamlingen av mat- och restavfall, men med bibehållet ansvar för materialåtervinningen hos producenterna. Enligt förpackningsförordningen ska producenterna stå för kostnaderna för insamlingen och materialåtervinningen. Övergången till mer fastighetsnära insamling ligger väl i linje med EU:s avfallsdirektiv som menar att förpackningar och matavfall ska samlas in separat i hela EU. I dag har ungefär två tredjedelar av flerfamiljshusen fastighetsnära insamling av förpackningar där fraktioner hämtas i separata kärl eller underjordsbehållare. För en- och tvåbostadshus är utbyggnaden cirka 30 procent och det finns olika lösningar för insamlingen; enskilda behållare, tvåfacks- och fyrfacksbehållare samt insamling av förpackningar i olidfärgade påsar för optisk sortering. Statistik visar att den totala mängden insamlade förpackningar per person är högre, och restavfallet lägre, i kommuner med mer utbyggd fastighetsnära insamling²⁸.

Ansvaret för insamling och materialåtervinning av returpapper har sedan januari 2022 överförts till kommunerna genom att producentansvaret upphävts. För returpapper finns inte krav på fastighetsnära insamling, utan insamlingen sker ofta via återvinningsstationerna.

INSAMLING AV TEXTIL

Textil är en annan fraktion som har fått ökat miljöfokus och i allt större utsträckning samlas in separat, oftast i samarbete med ideella organisationer. Textil samlas främst in för återanvändning eller förädlas för återanvändning via sorteringsanläggningar i Europa. Under 2024 samlade kommunerna in 16 780 ton textil. Av de utsorterade textilierna gick 75 procent till återanvändning, 16 procent till materialåtervinning och 9 procent till energiåtervinning.

22 Avfall Sveriges rapport 2015:15 Matavfallets väg från bord till jord

23 Avfall Sveriges rapport 2015:17 Att kvalitetssäkra källsorterat matavfall

24 PM nr. 1 2025 Sammanställning av plockanalysresultat i Avfall Web 2021–2023

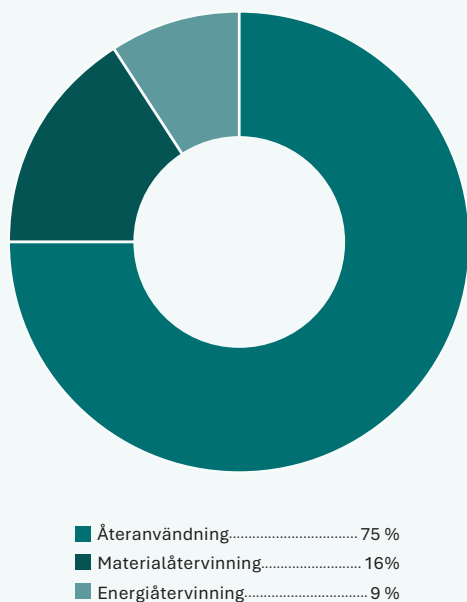
25 Avfall Sveriges rapport 2016:03 Insamling av matavfall i flerbostadshus. Goda exempel från kommuner och allmännyttiga bostadsföretag

26 Avfall Sverige har samlat goda exempel på kommunikation vid insamling av matavfall i en databas som finns tillgänglig för Avfall Sveriges medlemmar på avfallsverige.se

27 Avfall Sveriges rapport 2024:16 I mål med matavfallet

28 PM nr. 1 2025 Sammanställning av plockanalysresultat i Avfall Web 2021–2023

HANTERING AV INSAMLAT TEXTILAVFALL 2024

Sedan den 1 januari 2025 har det införts krav på separat insamling av textilavfall i alla EU-länder. Det är skillnad mellan textil för återanvändning och textilavfall. Separat insamling av textilavfall som utgör kommunalt avfall, är kommunernas ansvar. Kommunerna ska informera hushåll och verksamhetsutövare om att se till att textil återanvänds när det är möjligt. Det finns inte några krav på fastighetsnära insamling av textilavfall och det är upp till kommunen att se till att textilavfallet behandlas på ett miljöriktigt sätt enligt avfallshierarkin. Kommunerna handlar upp insamlingen av textil för återanvändning samt textilavfall främst genom ideella aktörer. Det kan skilja sig åt om kommunen till exempel samlar in i ett textilflöde eller uppdelat i två. Hur insamlingen fungerar exakt är därför olika och det finns flera regionala och lokala lösningar. Avsättningen av textilavfall är än så länge en stor utmaning. Textilavfall som är blött, kontaminerat eller kraftigt nedsmutsat ska också hanteras separat och ska behandlas genom energiåtervinning, då det förstör övrig textil.

Den materialåtervinning av textilavfall som finns är i form av bland annat ljudisolering, stoppning och trasor. Endast en begränsad andel textil kan idag tekniskt materialåtervinnas som fiber till fiber. Det pågår dock många nya initiativ för materialåtervinning av textil, inte minst i Sverige men också inom EU. Flera aktörer som forskare, forskningsinstitut, högskolor, industriella nätverk, kommuner och återvinnare samarbetar inom en rad olika satsningar och metodiker med lovande resultat. Exempelvis har Sysav byggt världens första helautomatiska sorteringsanläggning för textil, Siptex, i Malmö och Telge Återvinning har byggt en försorteringsanläggning för återbruk av textil i Södertälje.

EU-parlamentet har enats om att ett harmoniserat producentansvar för textil ska införas i EU med krav på införande 30 månader efter slutgiltigt beslut, vilket väntas beslutas under hösten 2025. Realistiskt innebär det att i Sverige har ett producentansvar för textil trätt i kraft senast 2028.

UTVECKLING AV INSAMLINGSSYSTEM

Avfallshämtning har historiskt inneburit tunga lyft som lett till arbetsskador, men numera har säckar ersatts med kärl eller andra typer av behållare som ger bättre arbetsmiljö.

Manuell hantering har på många håll ersatts av system som sopsug och underjordsbehållare, främst i storstäderna och i nybyggda områden. Fördelarna är förutom estetik och design, bland annat att tömningen inte innebär någon tung manuell hantering. Sopsug är ett slutet och helt automatiserat system, som minskar behovet av transporter, särskilt inne i bostadsområden. Sopsugssystem innebär att avfallet samlas in med hjälp av luft i ett automatiskt vakuumsystem i rör.

Underjordsbehållare är ett starkt växande insamlings-system i hela landet. Genom att placera behållare under jord minskar behovet av utrymme ovan jord där endast inkastet syns. Temperaturen under jord är relativt låg, vilket förhindrar dålig lukt. Behållarna töms med kranbil.

Det finns även underjordsbehållare som töms med frontlastarfordon. Eftersom underjordsbehållare rymmer större volymer, minskar transporterna.

FORDON OCH DRIVMEDEL

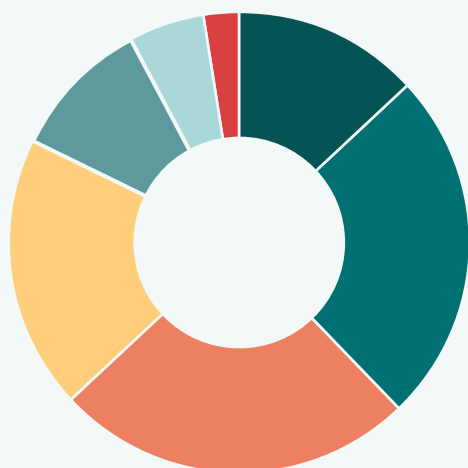
Den baklastande sopbilen dominerar bland insamlingsfordonen, men även sidlastare är vanliga. Andelen flerfacksfordon ökar i takt med att allt fler kommuner går över till fastighetsnära insamling i två- och fyrfackskärl.

Val av drivmedel kan styras av kommunens krav i upphandlingen. De senaste åren har det skett en tydlig övergång från fossil diesel till olika biodrivmedel, till exempel biogas eller HVO, som är en så kallad syntetisk diesel tillverkat från till exempel slakteri- eller spannmålsavfall.

Laddhybrider och elbilar har stor potential för avfallsbranschen och används på olika håll. Förutom miljöfördelarna innebär elbilar också att bullernivåerna sänks betydligt vid drift och tömning. Genom upphandling kan kommunerna ställa krav på att kärl och fordon anpassas även ur arbetsmiljösynpunkt.

För ökad resiliens och i linje med beredskapsplaner väljer många kommuner att ha olika typer av fordon och drivmedel. Avfall Sverige har publicerat en rapport som ger stöd för att kunna ställa rätt krav vid upphandling av fossilfri avfallsinsamling, med resiliens och beredskap i åtanke²⁹.

INSAMLAT GROVAVFALL 2024

Metall, gips, grovplast och annat till materialåtervinning	13 %
Trädgårdsavfall	25 %
Träavfall, ej impregnerat	25 %
Brännbart avfall	19 %
Konstruktionsmaterial	10 %
Mineral- /inert avfall	5 %
Osorterat	3 %

VANLIGASTE INSAMLINGSSYSTEMEN FÖR VILLOR 2024

ÅTERVINNINGSCENTRALER

På kommunernas återvinningscentraler lämnar hushållen själva in sitt grovavfall, trädgårdsavfall, elavfall och farliga avfall. Grovavfall är avfall som är för tungt, för skrymmande eller har andra egenskaper som gör att det inte är lämpligt att samlas in i kärl eller fastighetsnära. 2024 samlades 1 603 930 ton grovavfall in på Sveriges 586 återvinningscentraler. Det motsvarar 151 kilo per person.

På återvinningscentralerna hanteras hushållens farliga avfall med de risker det kan innebära när avfallet tas emot, sorteras och transporteras. För att skapa en säker miljö för besökare och personal pågår kontinuerligt arbetsmiljöarbete med riskbedömning, rätt skyddsutrustning och säkra lokaler för att kunna hantera det farliga avfallet.

Många av landets återvinningscentraler drabbas hårt av stölder och inbrott och personal hotas av besökare - senaste statistiken visar att fyra av fem återvinningscentraler drabbades av brott år 2023³⁰. Främst är det elektronik, återbruk och bilbatterier som genererar stölder. På många större återvinningscentraler installeras därför olika tekniska säkerhetslösningar, till exempel elstängsel eller kameraövervakning. Vissa har vaktbolag på plats under speciellt utsatta perioder.

Allt fler kommuner inför även passersystem på återvinningscentralerna där besökarna kommer in med körkort eller besökskort. Detta ger utöver den ökade säkerheten också ett bättre kundflöde och bättre besöksstatistik. Passersystem kombineras ofta med ett antal fria besök och är dessutom en förutsättning för så kallade obemannade återvinningscentraler, där hushållen kan lämna sitt avfall när personal inte är på plats. Detta kräver att besökaren i förväg genomgått en kortare utbildning i sortering och säkerhet. Obemannade tider ökar på Sveriges återvinningscentraler då det är ett kostnadseffektivt sätt att öka insamlingen och servicen gentemot medborgarna.

Utöver större återvinningscentraler finns även mindre kvartersnära återvinningscentraler på flera håll, som fokuserar på att samla in avfall från hushåll som saknar bil och släp. Det finns även mobila återvinningscentraler som är bemannade anläggningar som kan flyttas runt och ofta är uppbyggda av en eller flera lastbilar. Dessa tar bland annat emot farligt avfall, visst grovavfall, trädgårdsavfall och ofta även elavfall samt saker för återbruk.

Allt fler återvinningscentraler fokuserar på att kommuninvånarna ska kunna lämna in saker för återbruk. Många återvinningscentraler har därför samarbete med frivilligorganisationer som säljer sakerna vidare, eller tillåter besökarna att fritt hämta och lämna saker direkt på plats. Vissa återvinningscentraler har även egna återbruksverksamheter på plats, ofta i samarbete med arbetsträning.

30 Avfall Sveriges rapport 2025:04 Säkerhet på återvinningscentraler

LÄS MER I AVFALL SVERIGES RAPPORTER

- 2018:10 Passersystem på återvinningscentraler
- 2018:11 Fastighetsnära insamling i stadsmiljö
- 2018:32 Bygg en återvinningscentral!
Uppdaterad manual för utformning av återvinningscentraler
- 2018:37 Goda exempel på mobil återvinningscentral
- 2020:10 Avfallshantering i glesbygd, på öar och vid säsongvariationer
- 2020:24 Exponeringsrisker vid insamling av matavfall
- 2022:08 Erfarenheter och goda exempel av införande och drift vid obemannade återvinningscentraler
- 2023:11 Bättre sorterat förpacknings- och matavfall i flerbostadshus
- 2023:19 Gör det inte svårare
- 2024:02 Tillstånd och lagar på återvinningscentralen
- 2024:11 Matavfallsinsamling hos verksamheter med medelstora mängder
- 2024:17 Vägledning vid etablering av botten-tömmande behållare
- 2024:20 Manual för plockanalys av hushållens vardagliga avfall
- 2024:22 Fossilfri eldriven avfallsinsamling
- 2024:29 Kvalitetssäkring vid fastighetsnära insamling av vardagligt avfall
- 2025:04 Säkerhet på återvinningscentraler
- 2025:06 Volymvikter för avfall
- Avfall Sveriges handbok om hushållens farliga avfall
- Avfall Sveriges handbok för avfallsutrymmen
- Guide #15: Insamling av matavfall enligt regelverken om animaliska biprodukter

Slam och latrin

Att samla in och behandla slam, latrin och andra fraktioner från små, enskilda avlopp är en del av kommunens avfallsansvar. Slam från slamavskiljare och klosettavlopp från slutna tankar behandlas ofta på kommunala avloppsreningsverk tillsammans med övrigt inkommande avloppsvatten.

Återvinningen av slam från enskilda avlopp sker därmed vanligtvis efter att reningsverk behandlat slammet. 45 procent av slammet från enskilda avlopp användes på jordbruksmark och 19 procent användes för att sluttäcka deponier. Trenden är att slam till sluttäckning minskar och användning på jordbruksmark ökar. Revaq-certifierade avloppsreningsverk³¹ får dock allt svårare att ta emot slam från slamavskiljare som ofta har lågt näringsinnehåll och en förhållandevis hög kadmium/fosforkvot. Därför behövs andra alternativ för avsättning av slam³². Behandlingsavgiften för slamavskiljarslam var i genomsnitt 195 kronor per ton, exkl. moms, 2024.

192 kommuner har angivit att de hanterar 44 300 latrintömningar per år och totalt 1 790 ton latrin. Omfattningen varierar från en latrintömning per år i vissa kommuner upp till 8 000 tömningar i en kommun med många fritidshus. Antalet latrintömningar har minskat med 42 procent sedan 2012. Många kommuner har systematiskt arbetat bort latrinhämtning av arbetsmiljösakl.

Lösningar för reduktion av fosfor i enskilda anläggningar, som fosforfällor³³ och minireningsverk³⁴ installeras fortlöpande. Orsaken är krav på att minska utsläpp som orsakar övergödning. Sedan 2020 har antalet minireningsverk ökat med nästan 80 procent. Tömning och behandling av filtermaterial från fosforfällorna och slam från minireningsverk ingår i det kommunala avfallsansvaret. Under 2024 samlade kommunerna in 219 ton fosforfiltermaterial, jämfört med 43 ton 2023.

SLAMTÖMNING

87 procent av kommunerna anlitar privat utförare för tömning av slam, 10 procent kör i egen regi och resterande 3 procent har en kombination. Slamtömning kan ske med olika tekniker; heltömning, deltömning och mobil avvattning. Heltömning innebär att hela slamavskiljarens innehåll töms och fraktas bort. Mobil avvattning går ut på att innehållet i slamavskiljaren sugas upp och avvattnas, antingen med mekanisk separation eller med hjälp av polymerer. Principen vid deltömning är

att suga upp bottenlammet och flytslammet separat och att vattenfasen lämnas kvar i eller återförs till slamavskiljaren. Deltömning kan utföras med enfacks- eller tvåfacksbil. Deltömning och mobil avvattning minskar transport till avlämning och mängden slam som behöver behandlas, vilket är positivt både för miljön och ekonomin.

Slamtömning är ofta tungt och fysiskt belastande med flera manuella moment som långa slangdragningar, lyft av tunga brunnsluck och hårda slamkakor. Kommunerna arbetar aktivt för att långsiktigt förbättra arbetsmiljön. Det krävs samarbete mellan olika aktörer för att strategiskt och systematiskt arbeta med arbetsmiljöfrågorna. Att inventera och dokumentera kommunens hämtställen är en viktig del i förbättringsarbetet och avgörande för att kunna genomföra sunda och transparenta upphandlingar³⁵.

CERTIFIERING

Certifieringsregler för system för kvalitetssäkring av fraktioner från små avlopp, SPCR 178, har funnits sedan 2012. Under 2019 uppdaterades reglerna. Reglerna gällde då källsorterade avloppsfraktioner som klosettavloppsvatten, latrin och urin³⁶. Under de senaste åren förvaltades SPCR 178 av RISE, som 2024 valde att lägga certifieringssystemet vilande. Det är oklart vad som kommer hända med SPCR 178 i framtiden, men olika utredningar pågår.

FETTAVSKILJARE OCH KOMBISYSTEM

Fett som uppkommer i hushåll och restauranger utgör kommunalt avfall³⁷. 219 280 ton slam från 19 170 fettavskiljare hanterades av kommunerna under 2024. Varje anläggning töms i genomsnitt 3,4 gånger per år, men variationen är stor; från en gång per år upp till tolv gånger per år i några kommuner. 83 procent av fettavskiljarslammet rötades, främst vid kommunala avloppsreningsverk. Behandlingsavgiften uppgick till i genomsnitt 451 kronor per ton, exkl. moms. System där köksavfallsavskiljare med matavfallsavskiljare kopplas i serie med fettavskiljare, så kallade kombisystem, har under senare tid introducerats i vissa kommuner³⁸.

31 Revaq-certifiering gäller slam från reningsverk, se svensktvatten.se

32 Avfall Sveriges rapport 2016:20 Avvattning av slam från små avloppsanläggningar – kvalitet och avsättning

33 Avfall Sveriges Guide #19 Fosforfilter – hantering och byten

34 Avfall Sveriges rapport U 2013:14 Minireningsverk i enskilda avlopp

35 Avfall Sveriges Guide #13: Hållbar arbetsmiljö vid slamtömning av enskilda avlopp

36 Avfall Sveriges rapport 2018:19 Ammoniakhygienisering av källsorterade avloppsfraktioner från svenska hushåll.

Ett underlag för uppdatering av SPCR 178 "System för kvalitetssäkring av fraktioner från små avlopp"

37 Avfall Sveriges Guide #25 Innebörden av begreppet kommunalt avfall

38 Avfall Sveriges rapport 2018:35 Fettavskiljare och kombisystem med avskiljare för matavfall och fett

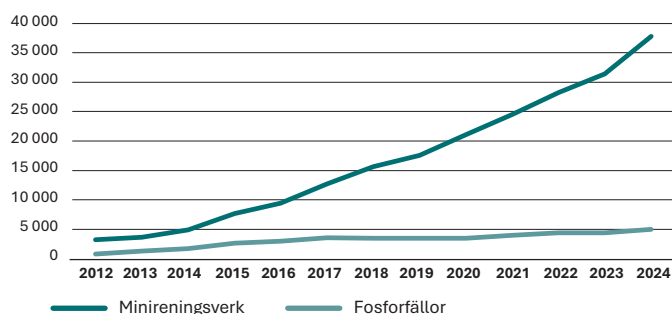
LÄS MER I AVFALL SVERIGES RAPPORTER:

- Guide #23 Tömningssystem för enskilda avlopp
- 2016:07 Hållbart kretslopp av små avlopp
- 2019:02 Slamtömning med tvåfacksbil. Mindre mängd att transportera och behandla –bättre miljö!
- 2020:16 En jämförande studie av två slamtömningstekniker – heltömning och mobil avvattning med polymerer
- 2022:16 Deltömning av slamavskiljare med enfacksbil
- 2023:14 Läkemedelsreduktion vid ureabehandling av källsorterat klosett-avloppsvatten – en förstudie

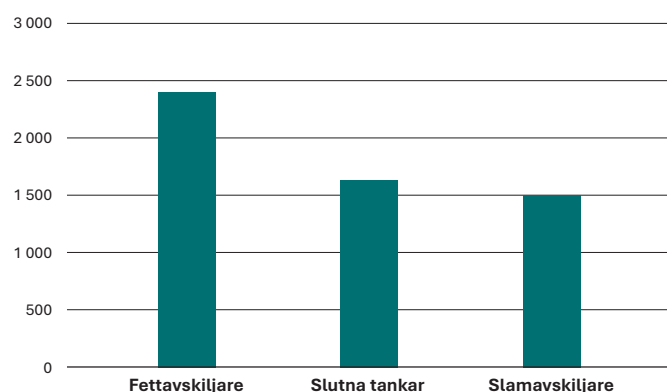
ANTAL ENSKILDA AVLOPPSANLÄGGNINGAR 2024

Totalt enskilda avlopp	701 050
Slamavskiljare, antal anläggningar	549 710
Slamavskiljare, antal tömningar	533 320
Slutna tankar, antal anläggningar	93 600
Slutna tankar, antal tömningar	166 490

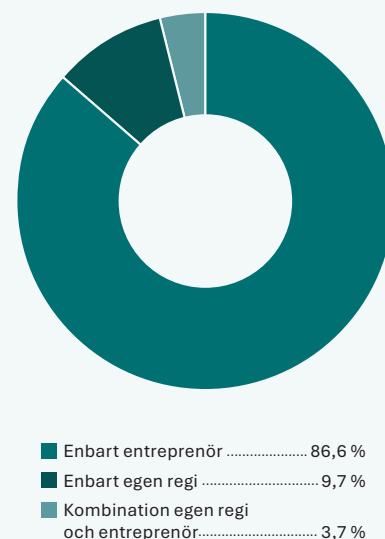
ANTAL MINIRENINGSVERK OCH FOSFORFÄLLOR 2012-2024

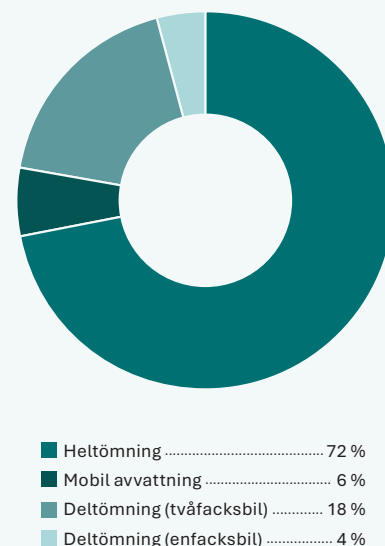
HÄMTNINGSAVGIFTER 2024, KR/TÖMNING, INKL MOMS

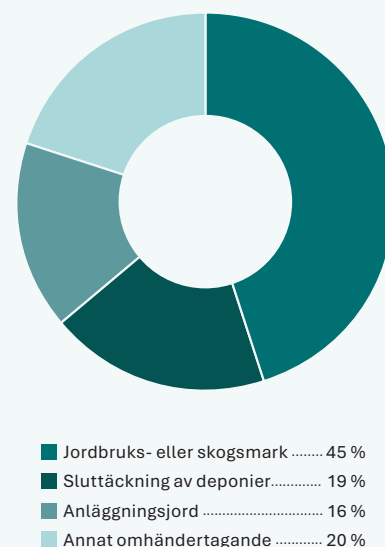
UTFÖRARE SLAMTÖMNING 2024

SLAMTÖMNINGSTEKNIK 2024

OMHÄNDERTAGANDE AV SLAM 2024

Farligt avfall

2024 samlades 85 430 ton farligt avfall³⁹ in från hushållen, det motsvarar 7,1 kilo per invånare, en ökning med 10 procent jämfört med 2023.

I mängden ingår 57 580 ton impregnerat trä och 2 100 ton asbest.

Impregnerat trä har ökat med 10 procent medan asbest minskat med 2 procent.

Farligt avfall som färg, kemikalier och oljehaltigt avfall uppgick till 25 750 ton, en ökning med 12 procent jämfört med 2023. Insamlingen av lustgastuber, som är en ny fraktion i mätningen, uppgick till 240 ton⁴⁰.

För att avgifta kretsloppet är det viktigt att det farliga avfallet sorteras ut och lämnas in på rätt sätt och på rätt plats. Farliga ämnen kan finnas i väldigt små mängder i olika produkter men sammantaget kan de göra stor skada om de hamnar fel. Det finns också tecken på att nyimpregnerat trä inte behöver klassas som farligt avfall, vilket skulle underlätta återanvändningen och minska kommunernas kostnader⁴¹.

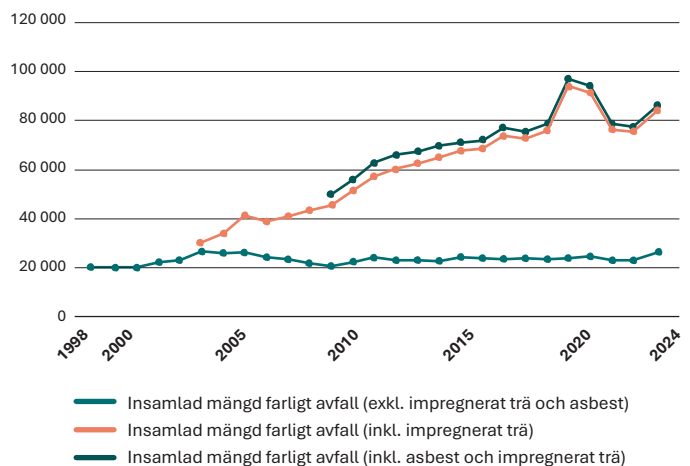
Kommunerna har ansvar för insamling, transport och behandling av hushållens farliga avfall. Ansvaret regleras i miljöbalken, avfallsförordningen och de kommunala avfallsföreskrifterna. Hushållen och företag å sin sida är skyldiga att sortera ut sitt farliga avfall från övrigt avfall. De flesta kommuner har denna skyldighet inskriven i sina avfallsföreskrifter.

Det finns inga exakta uppgifter på mängden farligt avfall från industrin, men enligt den senaste officiella avfallsstatistiken, som Naturvårdsverket rapporterar till EU, uppkom 2 miljoner ton farligt avfall exkl. gruvavfall, i Sverige under 2022⁴². Avfallet kom främst från byggverksamheter, tjänsteproducenter, energiförsörjning, metall och metallvaror och tillverkning av kemikalie-, läkemedels- och plastprodukter. Avfall Sveriges rapport "Vart går det farliga avfallet" från 2017 visar att cirka 343 000 ton exporterades till europeiska behandlingsanläggningar.

INSAMLINGSSYSTEM

Majoriteten av hushållens farliga avfall samlas in på kommunernas återvinningscentraler, men fyra av fem kommuner har även någon form av fastighets- eller konsumentnära insamling, till exempel genom påhängsbehållare på sopkärl, insamlingsskåp utanför butiker eller lådor i soprum⁴³. Många kommuner kombinerar också flera olika insamlingsformer för att öka insamlingen. Detta inkluderar exempelvis batteriholkar, mobil återvinningscentral, miljöbilar, miljöstationer och insamling i butik i samarbete med olika butikskedjor.

INSAMLAD MÄNGD FARLIGT AVFALL 1998-2024

Läkemedel som inte är farligt avfall omfattas av producentansvar och ska lämnas in på apotek. Många apotek samarbetar också med kommunerna för en säker insamling av sprutor och kanyler. Farligt avfall som lämnats till mottagnings- eller behandlingsanläggningar, måste ofta förbehandlas inför den fortsatta behandlingen. Eftersom farligt avfall kan innehålla ämnen som ska fasas ut ur kretsloppet går behandlingen oftast ut på att förstöra dessa ämnen. Ämnen som inte kan oskadliggöras eller återanvändas deponeras. Det är då viktigt att avfallet är kemiskt och fysiskt stabilt så att farliga ämnen inte läcker ut till omgivningen.

LÄS MER I AVFALL SVERIGES RAPPORTER:

- 2024:09 Vägledning för klassificering av farligt avfall
- 2024:10 Sjukt viktig hantering - handbok i hantering av smittförande, stickande/skärande samt cytostatika- och annat läkemedelsavfall

39 Farligt avfall är avfall som i bilaga 3 till Avfallsförordningen beskrivs med en avfallskod markerad med en asterisk (*).

40 Eftersom det är en ny fraktion och det är många kommuner som inte mäter lustgastuber är uppgiften en underskattning.

41 Avfall Sveriges rapport 2024:13 Tryckimpregnerat virke - avfallsklassificering och hantering

42 Naturvårdsverkets rapport Avfall i Sverige 2022

43 Avfall Sveriges rapport 2022:02 Fastighets- och konsumentnära insamling av farligt avfall

Elavfall och batterier

Sedan producentansvaret för elektriska och elektroniska produkter⁴⁴ infördes i Sverige 2001 har kommuner och producenter samarbetat för att samla in elavfall. Avfall Sverige, Sveriges Kommuner och Regioner samt producentansvarsorganisationen El-Kretsen samarbetar i Elreturrådet, vilket innebär att kommunerna åtar sig att mot ersättning ansvara för insamling av elavfall från hushåll på sina återvinningscentraler, och producenterna ansvarar för behandlingen.

I Sverige finns två producentansvarsorganisationer för elavfall, El-Kretsen och Recipo, varav den sistnämnda mer fokuserar på butiksinsamling. Elavfall brukar samlas in tillsammans med batterier.

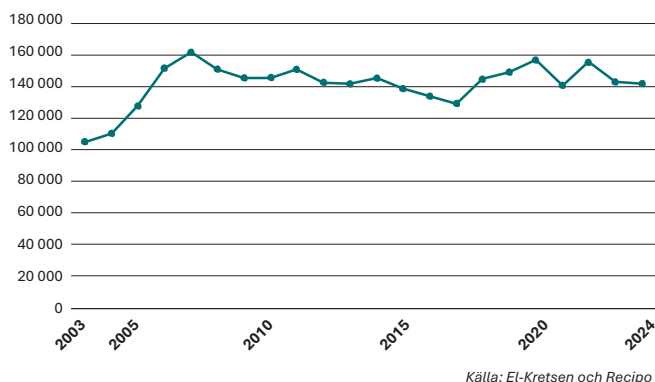
Avfall Sverige och El-Kretsen har, tillsammans med flera kommuner, bedrivit olika projekt för att utveckla insamlings-systemen. Insamling av elavfall från hushållen sker främst på kommunernas återvinningscentraler, men en majoritet av kommunerna har flera olika insamlingssystem, både fast-ighetsnära och konsumentnära, såsom batteriholkar och insamlingsskåp för smått elavfall⁴⁵.

INSAMLINGSSYSTEM

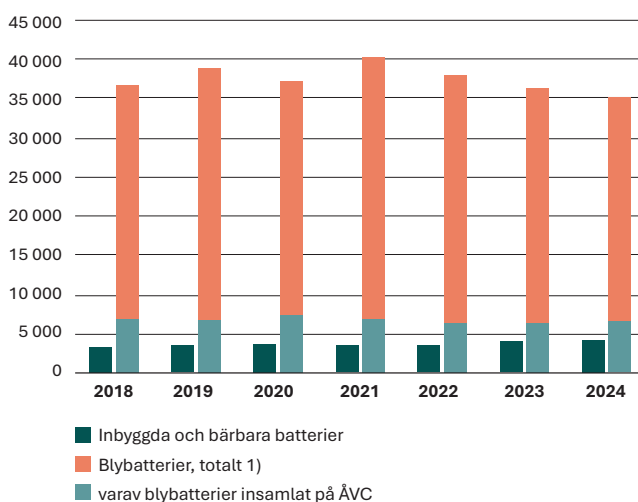
Sedan 2015 har butiker ett ansvar för att ta emot elavfall. Större butiker med elektronikförsäljning ska ta emot all typ av konsumentelektronik mindre än 25 centimeter, även om konsumenten inte köper något. För övriga butiker gäller principen en mot en, det vill säga när du köper en ny produkt har du möjlighet att lämna en motsvarande gammal produkt i butiken. De inlämnade produkterna lämnas kostnadsfritt till ett godkänt insamlingssystem för återvinning.

Batteriproducenterna har ansvaret för insamling, behandling och återvinning av alla batterier oavsett när de satts på marknaden. Genom en EU-förordning ändras regler för batteriproducentansvaret från och med augusti 2025. EU har dessutom beslutat att fler batterier ska få en farligt avfall-kod, och inom farligt gods-reglerna klassas nu även de allt vanligare natriumbatterier, likt litiumbatterier, som farligt gods.

INSAMLAT ELAVFALL FÖR MATERIALÅTERVINNING 2003-2024, TON

INSAMLAT ELAVFALL FÖR MATERIALÅTERVINNING 2018-2024, TON

BEHANDLINGSMETODER

Elektriskt och elektroniskt avfall förbehandlas genom sortering och demontering. Förbehandlingen sker hos certifierade anläggningar, som därefter skickar avfallet vidare till slutlig behandling eller återvinning. Komponenter med farliga ämnen tas om hand i godkända anläggningar. När de miljöfarliga ämnena tagits bort kan mycket återvinnas. Plasthöljen förbränns i anläggningar för energiutvinning och metaller skickas till smältverk för materialåtervinning. Återvunnen koppar, aluminium och järn används som råvara i nya produkter. Datorer, mobiltelefoner och andra IT-produkter innehåller små mängder ädelmetaller som också återvinns, exempelvis kan vissa kretskort innehålla guld och silver. Lysrör och lågenergilampor innehåller kvicksilver och hanteras därför genom separering i en sluten process. Där omhändertas kvicksilvret på ett säkert och kontrollerat sätt medan lysrörspulvret kan återanvändas vid nyproduktion av ljuskällor. Glaset renas och återvinns. Övriga lampor som exempelvis glöd- och LED-lampor behandlas i samma process som lysrör och lågenergilampor. Batterier sorteras efter kemiskt innehåll innan de skickas till återvinning eller bortskaffande.

⁴⁴ Se definition av elektriskt och elektroniskt avfall i Förordning (2014:1075) om producentansvar för elutrustning

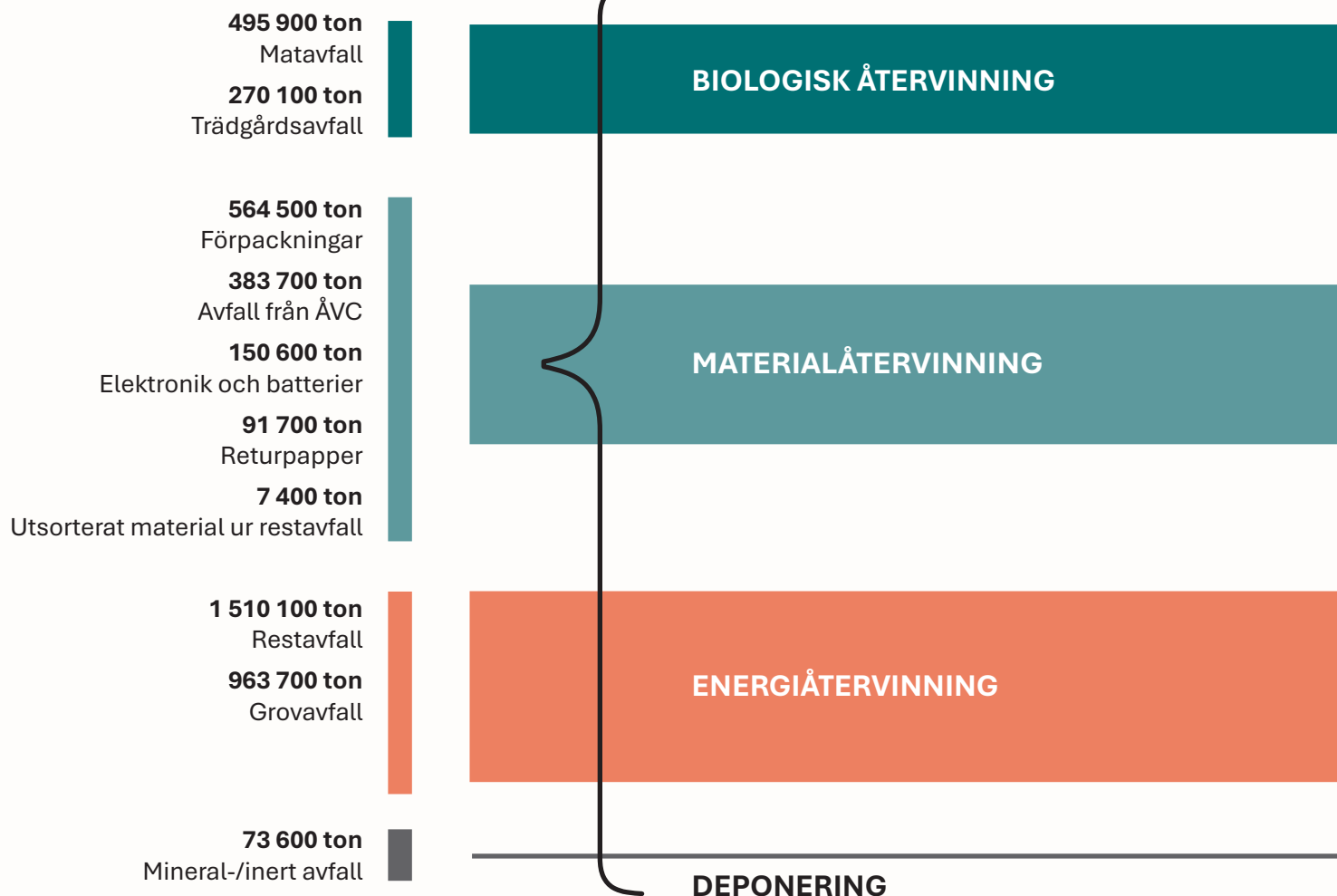
⁴⁵ Avfall Sveriges rapport 2022:02 Fastighets- och konsumentnära insamling av farligt avfall

Det svenska hushållsavfallet 2024

TOTAL MÄNGD HUSHÅLLSAVFALL:

4 511 300 TON

varav farligt avfall: 85 400 ton

1 GW

Energien som krävs för att täcka elbehovet i en stad av Lunds storlek (cirka 100 000 invånare) under åtta timmar.

1000 GWh

Energien som krävs för att driva alla Sveriges tåg, tunnelbanor och spårvagnar under fem månader.

Bränsle (biogas) till 20 000 biogasbilar som kör 1 500 mil/år

RÖTNING
KOMPOSTERING

- 260 GWh fordonsgas
- 20 GWh värme + el + övrigt
- 445 520 ton biogödsel
- 313 540 ton kompostjord

- 838 530 ton råmaterial
- 272 520 ton förlust till energiåtervinning
- 83 850 ton förlust till deponering

Energiåtervinning ur avfall motsvarar värmebehovet i drygt 1 470 000 lägenheter och elbehovet för drygt 940 000 lägenheter

- 5 000 GWh värme
- 700 GWh el

- 1,5 GWh värme
- 0,02 GWh el

OFÄRGADE
GLASFÖRPACKNINGAR

Materialåtervinning

1 035 860 ton, 23 procent av hushållsavfallet, gick till materialåtervinning 2024. Det motsvarar 98 kilo per person, en minskning med 7 procent jämfört med 2023. Dessutom gick 161 920 ton konstruktionsmaterial till återvinning.

MATERIALÅTERVINNING SPELAR STOR ROLL I ETT HÅLLBART SAMHÄLLE

Det är därför viktigt att avfallet ses som en resurs och behandlas på rätt sätt. Materialåtervinning innebär att sorterat material kan ersätta andra produktions- eller konstruktionsmaterial. Det medför inte bara att uttaget av mängden jungfruligt material minskar, det innebär också energibesparing.

ÅTERVINNINGSMÅL

EU vill styra om till en mer cirkulär ekonomi och har därför skärpt återvinningens målen i den nya avfallslagstiftningen. Vid utgången av år 2025 ska minst 55 procent av det kommunala avfallet i EU återvinnas till nytt material. Målet ökar till 60 procent år 2030 och till 65 procent år 2035. Målen gäller materialåtervinning inklusive förberedelse för återanvändning. I samband med detta har man också skärpt redovisningen till att gälla faktiskt återvunna mängder⁴⁶. När det gäller förpackningsmaterial är målet att 65 procent ska materialåtervinnas år 2025, och 70 procent år 2030.

Naturvårdsverket gör årliga uppföljningar av återvinningens målen i Sverige. År 2023 var det knappt 40 procent av det kommunala avfallet som faktiskt materialåtervanns eller förbereddes för återanvändning⁴⁷. När det gäller förpackningar uppfylldes 2023 endast tre av de nio nationella materialåtervinningens målen⁴⁸; metallförpackningar av järnbaserad metall (stål) och aluminium samt pantburkar av aluminium.

Det saknas uppgifter för träförpackningar vilket gör att total målpuppfyllelse inte kan beräknas.

GEMENSAMT NORDISKT SKYLTSYSTEM

Avfall Sverige lanserade 2020, tillsammans med nordiska avfallsorganisationer, ett gemensamt system för avfalls-terminologi och symboler för avfall. Systemet kan användas vid fastighetsnära insamling, på återvinningsstationer, återvinningscentraler, på sopkärl, i soprum, vid insamling på stan, och på förpackningar. Ett gemensamt system gör det lätt att göra rätt, för såväl medborgare och kommuner som för förpackningsproducenter, i hela Norden. Det kan bidra till att målen för materialåtervinning lättare uppnås.

Enligt den nya förordningen om förpackningar och förpackningsavfall ska EU-länder införa ett harmoniserat märknings-system för avfallssortering. Märkningen ska finnas både på förpackningar och insamlingskärl. Syftet är att underlätta sorteringen för konsumenter i hela EU genom tydliga, enhetliga symboler. Ett av de system som undersökts är det nordiska skyltsystemet. Utredningens rekommendation kommer under 2025.

ÅTERVINNING

Förpackningar och returpapper behandlas på olika återvinningsanläggningar, både i Sverige och utomlands, beroende på material. För papper och glas är återvinningsnivåerna höga medan materialåtervinningen av till exempel plast är lägre.

De senaste åren har det skett en ökning i antalet fraktioner på återvinningscentraler eftersom lagkraven höjs och möjligheter till ytterligare materialåtervinning utvecklas, till exempel för fiskeredskap, grovplast och textilavfall. Det mesta av grovavfallet materialåtervinns alternativt energiåtervinns. Mycket farligt avfall destrueras för att avgifta kretsloppet, men viss del går också till materialåtervinning.

Material som generellt är svåra att återvinna eller som består av olika sammansatta material, energiåtervinns till el och värme. Det gäller till exempel viss typ av byggavfall, trasig sportutrustning, vissa möbler, leksaker, skumgummi, mattor, presenningar och dynor.

⁴⁶ Läs mer om EU:s avfallsdirektiv <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/SV/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2018:150:FULL&from=EN>

⁴⁷ <https://www.naturvardsverket.se/490484/globalassets/data-och-statistik/avfall/kommunalt-avfall-2023-statistikblad.pdf>

⁴⁸ Naturvårdsverkets rapport Sveriges återvinning av förpackningar. Uppföljning av producentansvar för förpackningar 2023. <https://www.naturvardsverket.se/4ae0ac/globalassets/data-och-statistik/avfall/rapport-sveriges-atervinning-av-forpackningar-2023.pdf>

Avfall som förbereds för återanvändning som samlas in på återvinningscentraler ökar, bland annat byggmaterial, möbler, husgeråd, redskap och sport- och fritidsartiklar.

Materialåtervinning av grovavfall sker exempelvis för metallskrot som skickas direkt till förädlingsanläggningar som kommuner har avtal med. Där kontrolleras det, sorteras utifrån metalltyp, fragmenteras och används slutligen för framställning av nya produkter på olika stål- och metallverk.

Trä sorteras oftast utifrån om det är behandlat på olika sätt, till exempel rent trä, målat eller tryckimpregnerat. Obehandlat trä flisas och används som biobränsle eller vid tillverkning av spånplattor. Om träet innehåller kemikalier, till exempel är målat och tryckimpregnerat, behandlas det separat och destrueras och ger på så vis energi. Ett större initiativ har lanserats i branschen för att återanvända lastpallar, en form av träförpackning, som nu sorteras separat på många återvinningscentraler.

Trädgårdsavfall som löv, gräsklipp och fallfrukt förädlas genom biologisk återvinning. Det kan exempelvis rötas eller komposteras till jord som säljs på återvinningscentralen. En del av trädgårdsavfallet går till energiåtervinning. En annan metod för behandling av trädgårdsavfall används i bland annat Stockholm och Helsingborg där man genom pyrolys får fram biokol⁴⁹. Metoden har rönt stort nationellt och internationellt intresse.

Sten, jord, tegel och keramik blir till fyllnadsmassor som kan användas vid olika former av anläggningsarbeten. Wellpapp är en stor fraktion och skickas för återvinning till ny wellpapp. En pappersfiber kan återvinnas 7–8 gånger.

Det finns numera även återvinningsmetoder för material som tidigare var svåra att återvinna, som gips och planglas. Gipsskivor mals ner till gipspulver som används vid tillverkning av nya gipsplattor. Planglasen återvinns främst till isoleringsmaterial eller förpackningar.

PLAST PROBLEMATISKT ATT ÅTERVINNA

Glas och metall är material som egentligen kan återvinnas hur många gånger som helst, så länge de inte kontamineras. Materialåtervinning av plast är däremot komplicerat då plastavfall är en mix av en rad olika plasttyper och produkterna dessutom ofta består av flera sammansatta material och tillsatser⁵⁰.

Plast är ett mycket användbart material som kombinerar många goda egenskaper. Men plast kan också skapa problem, vid tillverkning, användning och återvinning. Olika miljö- och hälsoeffekter är några sådana problem, liksom nedskräpning på land och till havs. Det största

problemet är dess fossila innehåll som påverkar klimatet. Plast som inte kan återanvändas eller återvinnas därför att det innehåller farliga ämnen, är felaktigt utformat eller består av flera tillsatser och färger är ett stort problem, inte minst i avfallsledet. Men ansvaret för att lösa problemet börjar redan i design- och produktionsledet.

Avfall Sverige har tagit fram ståndpunkter⁵¹ om plast för en bättre hantering av materialet, men menar också att ansvaret för att nå dessa mål främst ligger hos producenterna. I en rapport redovisas att det är fullt möjligt att kraftigt begränsa antalet plastvarianter som används idag, vilket skulle höja återvinningen och värdet på plasten i nästa led⁵². Även regeringen har uppmärksammat de olika problem som plast kan medföra och tillsatte en utredning, den så kallade Plastutredningen, för att se över möjligheterna att minska de negativa miljöeffekterna av plast. Utredningen resulterade bland annat i en nationell nod för samordning.⁵³

Naturvårdsverket har fått regeringsuppdraget att driva denna nod – Nationell plastsamordning – som är en samlingspunkt med aktuell kunskap och information som näringsliv, kommuner, regioner, forskare och myndigheter behöver i sitt arbete för en hållbar plastanvändning.

Teknikutvecklingen för automatiserad utsortering och materialåtervinning ökar stadigt, liksom kvaliteten på den sekundära råvaran. Parallellt är det viktigt att höja efterfrågan på det återvunna materialet, inte minst hos producenter, tillverkare och designers av nya produkter.

2019 invigde Svensk Plaståtervinning en ny modern sorteringsanläggning för plastförpackningar i Motala som möjliggjort utökad sortering av plast. Anläggningen har byggts ut för att kunna sortera ytterligare plaster och är därmed världens största anläggning för plastsortering. 2021 invigde Sörab och Stockholm Exergi Sveriges första automatiska förbehandlingsanläggning för återvinningsbart material ur restavfallet. Metoden sorterar ut en del av det som felaktigt hamnat i soppsåsen så att det kan gå till materialåtervinning. Det är dock viktigt att källsortera för renare materialflöden. Förbehandling inför energiåtervinning är ett komplement, bland annat för att minska plast till förbränning.

Enligt uppgifter i Avfall Web sorterades 7 390 ton material till återvinning ut från restavfallet.

49 Avfall Sveriges rapport 2018:14 Marknaden för biokol i Sverige

50 Rapport Nr C245 IVL "Materialåtervinning av plastavfall från återvinningscentraler"

51 <https://www.avfallsverige.se/om-oss/vad-vi-tycker/>

52 Avfall Sveriges rapport 2022:23 Unity - Går det att ersätta dagens alla plastvarianter med ett färre antal?

53 SOU 2018:84 Det går om vi vill. Förslag till en hållbar plastanvändning.

INSAMLAD MÄNGD FÖRPACKNINGAR OCH RETURPAPPER FRÅN HUSHÅLL TILL MATERIALÅTERVINNING 2020-2024, TON

	2020	2021	2022	2023	2024	2004 kg/pers
Returpapper	168 400	148 950	127 420	110 530	91 680	8,7
Pappersförpackning	190 860	217 220	204 390	208 980	245 140	23,2
Metallförpackningar	21 750	21 860	20 990	21 130	21 880	2,1
Plastförpackningar	99 600	104 870	104 780	97 530	99 850	9,4
Glasförpackningar	248 520	252 420	237 630	234 290	197 600	18,7
Totalt förpackningar	560 730	596 370	567 790	561 930	564 470	53,3

INSAMLAT GROVAVFALL FÖR MATERIALÅTERVINNING 2020-2024, TON

	2020	2021	2022	2023	2024	2004 kg/pers
Metallskrot	176 550	158 930	139 370	135 440	136 290	12,9
Gipsavfall	27 330	28 830	27 960	27 270	28 030	2,6
Planglas	2 900	4 040	4 760	4 890	5 600	0,5
Grovplast	14 540	14 590	10 340	13 360	15 870	1,5
Övrigt till materialåtervinning	44 160	29 820	31 800	29 780	21 480	2,0
Totalt	265 480	236 210	214 230	210 740	207 270	19,6

LÄS MER I AVFALL SVERIGES RAPPORTER:

- 2017:13 Sorteringsförsök med svenskt restavfall i ROAF:s sorteringsanläggning
- 2019:03 Introduktion till försäljning av avfall – förutsättningar och överväganden för olika materialslag
- 2024:18 Kommunal Textilinsamling
- 2024:25 Osynligt Avfall
- 2024:26 Nyckeltal för materialåtervinning
- 2024:29 Kvalitetssäkring vid fastighetsnära insamling av vardagligt avfall
- 2025:03 Lättillgängliga insamlingsplatser (LIP)
- 2025:05 Vart ska plasten ta vägen?
- 2025:07 Handlingsplan för att minska plast till avfallsförbränning

Insamling och återvinning av grovplast

Det är viktigt att öka materialåtervinningen av plast, inte minst då den till största delen är fossil. Många kommuner ordnar idag insamling av plast som inte utgörs av förpackningar, så kallad grovplast.

Enligt Avfall Web samlades det in 15 870 ton grovplast för återvinning 2024, det är en ökning med 19 procent jämfört med 2023.

Biologisk återvinning

Den biologiska behandlingen av matavfall⁵⁴ vid svenska rötnings- och komposteringsanläggningar uppgick till 506 480 ton 2024. Det är en ökning med 8 procent jämfört med 2023.

Totalt hanterade samrötningsanläggningarna 1,9 miljoner ton avfall, förutom matavfall från hushåll och verksamheter även annat biologiskt avfall från till exempel slakteri och livsmedelsindustri samt stallgödsel. Totalt uppgick energiproduktionen vid samrötningsanläggningarna till 1 272 GWh, varav 91 procent utgjordes av fordonsgas.

BEHANDLINGSMETODER

Det huvudsakliga syftet med biologisk återvinning är att cirkulera näringsämnen i samhället för att på så sätt sluta kretsloppet. Rötning är den vanligaste metoden att behandla matavfall i Sverige. Matavfall som behandlas i centrala komposteringsanläggningar utgör endast två procent av behandlingen av matavfall 2024. För 15 år sedan var andelen närmare 30 procent.

Vid rötning utvinns biogas, som främst består av metan och koldioxid. Biogas är en förnybar energikälla. Efter uppgradering, där koldioxiden och andra oönskade gaser renas bort, kan biogasen användas som fordonbränsle eller för att ersätta fossilgas inom industrin. Den kan också användas till uppvärmning eller elproduktion. Vid rötning framställs även biogödsel, ett gödningsmedel med rikt näringsinnehåll. Under 2024 producerades drygt 1,9 miljoner ton biogödsel. 99,9 procent av denna gödsel används på jordbruksmark. Genom att använda biogödsel i stället för mineralgödsel återförs växnäringsämnen till kretsloppet och behovet av till exempel importerad fosfor minskar. Biogödsel är ett viktigt gödselmedel för att öka den ekologiska odlingen i Sverige, vilket är ett mål i den svenska livsmedelsstrategin. Under 2024 var 36 procent av den producerade biogödseln godkänd för användning inom ekologisk produktion.

CERTIFIERAD ÅTERVINNING

Anläggningar som producerar kompost eller biogödsel från källsorterat avfall från livsmedels och/ eller foderkedjan, kan kvalitetsmärka sin produkt genom Certifierad återvinning. Det är ett certifieringssystem som Avfall Sverige har arbetat fram i samråd med lantbruks- och livsmedelsbranschen, tillverkare av kompost och biogödsel, jordtillverkare, myndigheter och forskare. LRF, Svenska Kvarnföreningen,

Lantmännen, Svenska Foder och KRAV är några aktörer som godkänner biogödsel baserat på källsorterat matavfall, som uppfyller kraven i certifieringsreglerna SPCR 120.

Certifieringen ställer krav på hela hanteringskedjan från inkommande avfall och substrat till slutprodukt. Det finns även krav på hur processen genomförs. Från och med 1 januari 2023 får endast godkända insamlingspåsar för matavfall användas för tillverkning av certifierad biogödsel. En godkänd insamlingspåse är certifierad enligt EN13432 eller utvärderad för kontakt med livsmedel enligt (EC) No 1935/2004. Genom att ställa krav på insamlingspåsar minimeras risken för att oönskade kemikalier eller tungmetaller migrerar över från påsen till matavfallet under transport, lagring eller i rötkammaren. Det nya kravet är ett lättförståeligt kvalitetsmått som syftar till att bibehålla och stärka lantbrukets och livsmedelsföretagens höga förtroende för certifierad biogödsel.

År 2024 producerades drygt 1,8 miljoner ton certifierad biogödsel för användning som gödselmedel inom jordbruket. 91 procent av all biogödsel som produceras i samrötningsanläggningar är idag certifierad.

MINIMERA METANUTSLÄPP

Avfall Sverige och Svenskt Vatten samarbetar kring ett system⁵⁵ för egenkontroll i syfte att minimera metanutsläpp från biogas- och uppgraderingsanläggningar - EgMet. Metanutsläpp bör minimeras av flera skäl som miljö, ekonomi och säkerhet. Flertalet anläggningar, både samrötningsanläggningar och avloppsreningsverk, har anslutit sig till systemet. Dessa mäter systematiskt utsläppen och jobbar aktivt för att kontinuerligt minska dessa. Vart tredje år sammanställs mätningar från de deltagande anläggningarna i EgMet i en sammanställningsrapport⁵⁶ som publiceras på Avfall Sveriges hemsida.

Metanfrågan är en högt prioriterad fråga och Avfall Sverige har tagit fram en strategi för arbetet med att minska metanutsläppen inom avfallssektorn. Utifrån strategin kommer en handlingsplan med åtgärder inom bland annat biogasanläggningar att tas fram. Under 2024 publicerades också en rapport som sammanfattar arbetet med metanutsläpp hittills.⁵⁷

⁵⁴ Med matavfall menar vi det juridiska begreppet "livsmedels- eller köksavfall"

⁵⁵ Egenkontroll Metanemissioner – En beskrivning av systemet för inventering och reduktion av metanemissioner från samrötningsanläggningar, avloppsreningsverk och biogasuppgraderingsanläggningar

⁵⁶ https://www.avfallsverige.se/media/0oxfpqgm/bu120-statistikrapport-metan_omga-ng-5.pdf

⁵⁷ Avfall Sveriges rapport 2024:14 Kunskapssammanställning om metanutsläpp i avfallssektorn

BIOLOGISK ÅTERVINNING AV MATAVFALL VID CENTRALA ANLÄGGNINGAR 2020-2024 (TON)

	2020	2021	2022	2023	2024
Matavfall till samrötningsanläggning	401 490	407 090	406 090	390 870	429 070
Matavfall till central kompostanläggning	8 530	8 370	6 970	8 240	11 460
Matavfall som rötas vid avloppsreningsverk	39 070	29 950	46 040	70 290	65 950
Totalt centrala anläggningar	449 090	445 410	459 100	469 400	506 480

Källa: Avfall Web och Svenskt Vatten (rötning vid avloppsreningsverk)
Matavfall inkluderar avfall från hushåll och hushållsliknande avfall från restauranger, livsmedelsbutiker, skolor och liknande verksamheter.
Däremot ingår inte avfall från livsmedelsindustri, slakteri m.m. Matavfall som rötas vid reningsverk inkluderar matavfall via matkvarn till avlopp.

BIOLOGISK ÅTERVINNING GENOM RÖTNING 2020-2024 TOTALT *

	2020	2021	2022	2023	2024
Mängd avfall till rötning (ton)	1 763 010	1 733 520	1 789 800	1 808 590	1 928 390
Producerad mängd biogödsel (ton)	1 823 620	1 737 160	1 818 480	1 818 490	1 998 900
Energiproduktion (MWh)					
Fordonsgas	963 270	1 053 200	1 040 770	1 045 240	1 152 950
El	5 700	2 110	3 400	5 900	9 690
Uppvärmning	48 120	58 160	49 940	50 810	48 040
Industriell användning	i.u.	7 500	12 510	14 260	17 950
Fackling	68 390	44 730	38 720	38 430	42 740
Övrigt	21 810	8 870	0	290	1 110
Totalt (MWh)	1 107 290	1 174 570	1 145 340	1 154 930	1 272 480

Källa: Avfall Web, Avfall Sverige
*) Dessa mängder avser de s.k. samrötningsanläggningar som har rapporterat in uppgifter till Avfall Web.
Sammanställningen ger ingen komplett bild av den biologiska behandlingen genom rötning i Sverige.

ANLÄGGNINGAR SOM KOMPOSTERAR MATAVFALL 2024

Kommun	Matavfall (ton)
Luleå	8 240
Östersund	3 220
Totalt	11 460

Avfall Sverige
driver webbplatsen
biogodsel.se

Där finns bland annat information
om vad biogödsel är, hur det används,
vilken effekt det har och vilka
regelverk som styr.

SAMRÖTNINGNINGSANLÄGGNINGAR 2024

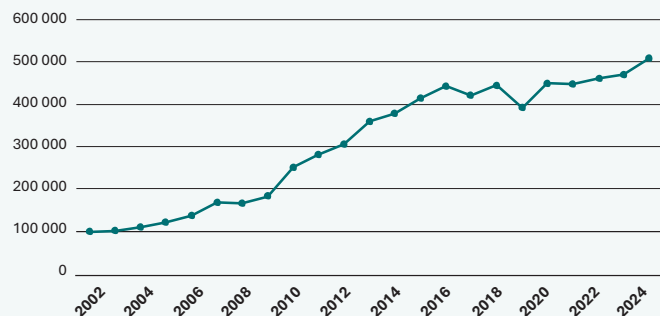
Kommun	Totalt (ton)	Varav matavfall
Alvesta	78 220	3 800
Bjuv*	51 890	14 310
Borås*	25 620	16 510
Falkenberg*	79 560	32 400
Falköping	8 130	6 650
Gotland*	105 000	9 000
Gävle*	28 060	18 680
Helsingborg*	105 410	19 970
Huddinge*	79 640	40 320
Härnösand*	7 590	7 170
Jönköping*	24 940	23 500
Kalmar*	22 700	170
Kalmar*	88 300	2 870
Kalmar*	87 560	3 270
Karlshamn	9 630	8 550
Karlskoga*	50 480	22 250
Katrineholm*	64 260	0
Kristianstad*	117 810	25 310
Laholm*	38 660	7 770
Lidköping*	85 690	0
Linköping*	111 200	42 600
Mariestad	83 590	0
Skellefteå	10 790	8 860
Skövde*	48 070	0
Sotenäs*	26 700	18 710
Sävsjö*	72 990	0
Trelleborg*	68 420	0
Upplands-Bro*	61 120	41 330
Uppsala*	54 790	33 850
Vårgårda*	65 520	1 710
Västerås*	29 890	18 380
Västerås*	77 230	1 130
Örebro*	57 740	0
Totalt	1 927 200	429 070

Källa: Avfall Web, Avfall Sverige

Avfall Sveriges statistik omfattar röttningsanläggningar som klassificeras som samröttningsanläggningar, det vill säga de behandlar flera olika sorters biologiskt avfall. De flesta samröttningsanläggningar tar emot kommunalt avfall (matavfall). Mer information om anläggningarna finns på Avfall Sveriges hemsida.

*) Anläggning som producerar certifierad biogödsel enligt SPCR 120

BIOLOGISK ÅTERVINNING AV MATAVFALL 2002-2024

Gäller matavfall som behandlats vid centrala anläggningar för rötning och kompostering inkl. rötning vid reningsverk. Uppgifter fr.o.m. 2010 har hämtats från Avfall Web, före dess enkätundersökningar

LÄS MER I AVFALL SVERIGES RAPPORTER:

- 2018:31 Framtidens återvinningsprocesser för matavfall
- 2018:33 Kunskapssammanställning om polymer i biogasbranschen
- 2019:09 Mätning av växthusutsläpp med konventionell samt ny och innovativ teknik vid biogödsellager
- 2019:11 Termofil eller mesofil rötning av matavfall – vad är bäst?
- 2019:17 Den mikrobiologiska arbetsmiljön vid biologisk återvinning
- 2020:17 Metod för utvärdering av utrustning för förbehandling av matavfall
- 2020:20 Förbehandling av matavfall – sammanfattning av studier av tolv anläggningar
- 2020:31 Rekommendationer om mätning av mikroorganismer i arbetsmiljö vid förbehandlings- och samröttningsanläggningar
- 2021:20 Analysparametrar för biogödsel och kompost – kartläggning och kunskapssammanställning
- 2022:04 Utvärdering och minskning av metanutsläpp från olika europeiska biogasanläggningskoncept (EvEmBi)
- 2022:09 Mikroorganismer i arbetsmiljön vid förbehandlings- och samröttningsanläggningar - kartläggning och åtgärder
- Certifierad återvinning, SPCR 120 – Årsrapport
- 2022:17 Utredning kring möjliga förändringar av enhet för gränsvärden inom certifierad återvinning – SPCR 120
- 2022:20 Utvärdering av certifieringssystemen för biogödsel och kompost, SPCR 120 och SPCR 152
- 2022:24 Åtgärder för minskat matsvinn i hushåll
- 2023:29 Undersökning av PFAS i biogödsel från svenska biogasanläggningar
- 2023:27 Minskade metanförluster vid underhåll av gårdsbiogasanläggningar
- 2023:16 Biogödsels påverkan på markkol
- 2023:01 Klimatpåverkan från olika avfallsfraktioner, uppdaterad 2022
- 2024:24 Hygienisering i biogasanläggningar
- 2024:26 Nyckeltal för materialåtervinning

Energiåtervinning

Under 2024 tog svenska avfallsförbränningsanläggningar emot 6,6 miljoner ton avfall för energiåtervinning. Det är på samma nivå som under 2023. 1,9 miljoner ton (28 procent) utgörs av hushållsavfall från hushåll och verksamheter och 72 procent av övrigt avfall från företag och industrier.

Avfall är ett bränsle i de svenska fjärrvärmesystemen. Energiåtervinning ur avfall motsvarar värmebehovet i drygt 1 470 000 lägenheter och elbehovet för drygt 940 000 lägenheter. 2024 utvanns 20 TWh energi, fördelat på 17,6 TWh värme och 2,4 TWh el. Utöver detta har fem anläggningar redovisat att de har levererat 0,1 TWh fjärrkyla. Sverige är ett av de länder i Europa, som utvinner mest energi per ton ur avfallet, cirka 3,0 MWh per ton.

Kapaciteten för energiåtervinning i Sverige är större än den inhemska tillgången på brännbart avfall. Svenska anläggningar för energiåtervinning behandlade därför under 2024 även 2,5 miljoner ton sorterat avfall, varav 1,2 miljoner ton kommunalt avfall, från andra europeiska länder. Det avfallet bidrar till bränsleförsörjningen i Sverige och löser delar av avfallshantering i exporterande länder. I EU deponeras fortfarande totalt 136 miljoner ton avfall (2022)⁵⁸, varav 51 miljoner ton är kommunalt avfall (2022)⁵⁹. Detta leder till metanutsläpp som motsvarar mer än 74 miljoner ton koldioxid⁶⁰. För att minska miljöpåverkan av deponering har EU fastställt ett mål om att högst tio procent av allt kommunalt avfall ska deponeras år 2035. Denna omställning till en mer cirkulär ekonomi innebär att miljontals ton avfall måste behandlas på annat sätt, bland annat genom energiåtervinning.

Avfall som energiåtervinns innehåller ofta en viss del fossilt plastavfall. Det kan till exempel röra sig om material som är olämpligt för materialåtervinning eller felsorterade förpackningar som hamnat i restavfallet. När sådant avfall förbränns uppstår ett fossilt koldioxidutsläpp. Avfall Sverige har ambitionen att halvera de fossila utsläppen från energiåtervinning till 2030 och reducera dem till nära noll 2045. Analysen har sammanfattats i en åtgärdsstudie⁶¹ följt av en uppdaterad rapport som publicerades 2024⁶². Avfall Sverige har också antagit ståndpunkter för hur energiåtervinningen ska kunna bli klimatneutral, ”33 åtgärder för att kunna sluta elda fossil plast”⁶³,

I Sverige finns 33 anläggningar för förbränning med energiåtervinning av kommunalt avfall. Kils energi, Högbytorp och Söderenergi tar inte emot hushållsavfall, men är medlemmar i Avfall Sverige och räknas med i statistiken över energiåtervinning.

Efter förbränningen kvarstår rester. Slagg utgör cirka 14 viktprocent av den tillförda mängden avfall och rökgasreningsrester utgör 4,5 viktprocent. Slagg består av material som inte är brännbara eller inte förångas vid förbränning. Exempel på sådant material är glas, porslin, järnskrot och grus.

När större föremål och metallrester sorterats bort för att gå till materialåtervinning och det resterande materialet har siktats och stabiliserats återstår slaggrus. Det används huvudsakligen som konstruktionsmaterial på deponier, men det finns hög potential att använda slaggrus i stället för naturgrus i konstruktioner som exempelvis vägbyggen⁶⁴. Naturgrus är en ändlig resurs som bör reserveras enbart för speciellt angelägna användningsområden. Avfall Sverige arbetar aktivt tillsammans med medlemmarna för att säkerställa att slaggrus, som används utanför anläggningarna, är säkert att använda för människor och miljö.

Rökgasreningsrester är samlingsnamnet för en finkornig fraktion som uppstår vid rening av rökgaserna. De består av flygaska, filterkaka från slangfilter samt slam från våt rökgasrening. Efter stabilisering deponeras rökgasreningsresterna eller används som neutraliseringsmedel vid återfyllning av gruvor och täkter. Allt fler metoder tas nu dessutom fram för att återvinna resurser såsom metaller och salter ur flygaskan.

58 https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Waste_management_indicators

59 https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Municipal_waste_statistics#Municipal_waste_treatment

60 exkl. UK och Island, <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/annual-european-union-greenhouse-gas-inventory-2025>

61 Avfall Sveriges rapport 2021:09 Backcasting - hur når Sverige fossilfri energiåtervinning från avfallsförbränning

62 Avfall Sveriges rapport 2024:04 Backcasting - hur når Sverige fossilfri energiåtervinning från avfallsförbränning (Uppdaterad)

63 <https://www.avfallsverige.se/media/zhvhaoxq/sta-ndpunkter-energiatervinning.pdf>

64 Avfall Sveriges rapport 2019:14 Uppdaterat beslutsstöd för återvinning av slaggrus i specifika asfaltstäckta anläggningskonstruktioner

ÅTERVINNINGSMETOD

Enligt EU:s ramdirektiv för avfall samt svenska avfallsförordningen är avfallsförbränning med effektiv energiutvinning en återvinningsslagmetod⁶⁵. Svenska anläggningar uppfyller väl energieffektivitetskriteriet (R1)⁶⁶. Energiåtervinning är en av få behandlingsmetoder för detta avfall. Detta gäller särskilt vid pandemier och andra extraordinära händelser, då stora mängder uppstår på kort tid, och sjukhusens egen behandlingskapacitet inte räcker till.

LÄS MER I AVFALL SVERIGES RAPPORTER:

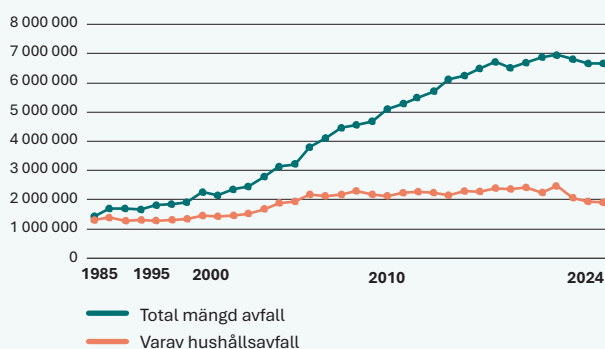
- 2017:06 Branschgemensam överenskommelse för kvalitetssäkring av avfallsbränsle
- 2017:23 Rätt sak till rätt behandling. Materialåtervinning, avfallsförbränning och detoxifiering av samhället
- 2017:24 Dioxin och avfallsförbränning
- 2018:09 Brandsäkerhet vid lagring av avfallsbränslen
- 2018:13 Vägledning för klassificering av förbränningssrester med beräkningsmetoder
- 2019:06 Avfallsförbränning för framtida behov: scenarioanalys och handlingsplaner
- 2019:14 Uppdaterat beslutsstöd för återvinning av slaggrus i specifika asfalttäckta anläggningskonstruktioner
- 2021:18 PFAS in waste residuals from Swedish incineration plants
- 2022:13 Samhällsekonomisk analys av energiåtervinning av avfall i Sverige
- 2022:14 Utveckling av testmetod för slaggrus för faroklassificering av ekotoxiska egenskaper (HP14)
- 2022:19 Vägar till mindre återvinningssbart avfall till energiåtervinning - breddade mottagningskriterier och andra insatser
- 2023:04 Biokrediter - affärsmodeller för negativa utsläpp från energiåtervinning
- 2023:20 Slaggrus och dammspridning från anläggningsarbete
- 2023:18 Kommersiella metoder för behandling av flygaska
- 2023:24 Dioxinprovtagning vid start/stoppförhållanden över rökgasrening med koldopade fyllkroppar
- 2024:04 Backcasting – Hur når Sverige en fossilfri energiåtervinning från avfallsförbränning?
- 2024:07 Miljötillstånd - gränsdragningar vid omprövning
- 2024:27 Kapacitetsutredning
- 2025:01 Vägledning för uppfyllande av begränsningsvärden vid störning
- 2025:05 Vart ska plasten ta vägen?
- 2025:07 Handlingsplan för att minska plast till förbränning

”

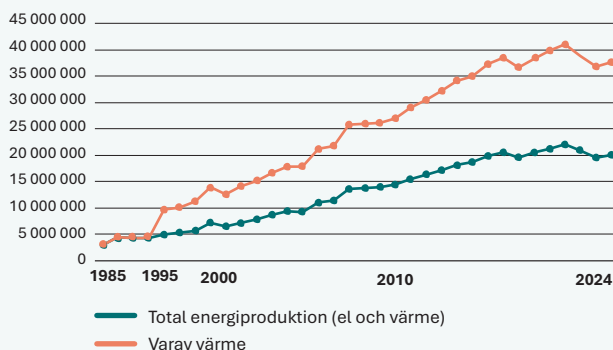
Energiåtervinning

– ett hygieniskt och miljömässigt bra sätt att behandla och avgifta det avfall som inte kan eller bör behandlas med någon annan metod, till exempel smittförande riskavfall från sjukvården.

AVFALL TILL ENERGIÅTERVINNING 1985-2024 (TON)

ENERGIPRODUKTION UR AVFALL 1985-2024 (MWH)

65 EU:s ramdirektiv för avfall (2008/98/EG) samt Avfallsförordningen (2020:614)

66 Läs mer om Energieffektivitetskriteriet (R1) i bilaga 2 avfallsförordningen (2011:927)

ENERGIÅTERVINNING 2020-2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Mängder (ton)					
Hushållsavfall	2 240 990	2 468 270	2 066 340	1 936 530	1 896 050
Verksamhetsavfall	4 646 980	4 510 220	4 762 840	4 719 370	4 769 330
Summa	6 887 970	6 978 490	6 829 180	6 655 900	6 665 380
Produktion (MWh)					
Värme	18 607 670	18 994 400	17 920 670	17 266 310	17 648 840
El	2 593 970	3 104 700	3 045 280	2 247 610	2 353 720
Summa	21 201 640	22 099 100	20 965 950	19 513 920	20 002 560
Restprodukter (ton)					
Slagg, bottenaska	1 024 510	1 027 440	1 066 930	949 710	914 820
RGR, flygaska	303 060	299 370	266 840	278 705	299 650

ANLÄGGNINGAR FÖR ENERGIÅTERVINNING 2024

		TILLFÖRT AVFALL (TON)		ENERGIPRODUKTION (MWH)	
Kommun	Anläggning	Totalt	Varav hushållsavfall från Sverige	Värme	El
Avesta	Källhagsverket	54 150	11 960	146 730	0
Boden	Bodens Värmeverk	129 710	85 930	252 630	43 080
Bollnäs	Säverstaverket	62 970	35 110	144 500	27 530
Borlänge	Fjärrvärmeverket, Bäckelund	82 810	44 560	204 240	30 070
Borås	Ryaverket	110 990	20 060	276 640	45 080
Eda	Åmotsfors Energi	72 980	14 490	170 940	17 180
Eksjö	Eksjö Energi AB	44 460	18 060	126 270	14 860
Finspång	FTV Värmeverket	24 630	1 320	55 950	0
Göteborg	Sävenäs avfallskraftvärmeverk	549 950	197 890	1 562 270	221 400
Halmstad	Kristineheds avfallsvärmeverk	164 690	57 500	465 430	39 840
Helsingborg	Filbornaverket	197 000	45 970	475 010	79 840
Hässleholm	Beleverket i Hässleholm	49 130	23 100	139 470	3 310
Jönköping	Kraftvärmeverket Torsvik	160 020	30 160	436 530	95 600
Karlskoga	Karlskoga Kraftvärmeverk	82 450	32 230	141 190	16 410
Karlstad	Avfallsvärmeverket på Heden	44 020	26 860	130 230	0
Kil	Kils Avfallsförbränningsanläggning	14 270	0	45 020	190
Kiruna	Kiruna Värmeverk	52 200	3 760	107 330	2 540
Kumla	Ekokem Förbränning	144 540	17 160	265 190	52 670
Lidköping	PC Filen	108 180	17 750	338 860	30 580
Linköping	Gärstadverket	578 150	89 860	1 408 140	253 540
Ljungby	Ljungby Energi AB	45 420	45 420	144 130	12 080
Malmö	Sysav förbränningsanläggning	569 540	146 190	1 424 920	171 030
Mora	Avfallsförbränningen Mora	*	*	*	*
Norrköping	E.ON Händelöverket	330 000	22 000	766 000	83 000
Nybro ¹⁾	Kraftvärmeverket Transtorp	56 700	56 690	258 450	28 300
Sigtuna	Brista kraftvärmeverk	188 160	60 850	494 510	80 180
Skövde	Värmekällan	58 400	32 000	172 580	0
Stockholm	Högdalenverket	638 510	293 110	1 655 480	204 500
Sundsvall	Korsta kraftvärmeverk	165 390	59 330	502 110	40 990
Södertälje	Söderenergi	454 010	0	1 456 110	184 800
Uddevalla	Lillesjö Avfallskraftvärmeverk	115 260	39 300	270 340	60 450
Umeå	Dåva kraftvärmeverk	153 130	88 020	371 280	44 990
Upplands-Bro	Högbytorp kraftvärmeverk	217 410	0	600 100	80 560
Uppsala	Vattenfall AB Värme Uppsala	333 910	95 430	1 118 830	17 380
Västervik	Stegeholmsverket	41 940	18 470	115 850	19 820
Västerås	Västerås Kraftvärmeverk	570 300	165 510	1 405 580	351 920
Summa		6 665 380	1 896 050	17 648 840	2 353 720

Avfall Sveriges statistik omfattar huvudsakligen avfallsförbränningsanläggningar som tar emot hushållsavfall. De flesta tar också emot annat avfall. I totala mängden avfall ingår även importerat avfall. I energiutvinningen avses totalt avfall, ej endast hushållsavfall.

1) Avser uppgifter för 2023, har inte rapporterat in för 2024.

*) Anläggningen tar emot hushållsavfall, men har inte rapporterat in uppgifter de senaste åren.

Avfallsanläggningar med deponering

Under 2024 deponerades 1,9 miljoner ton avfall⁶⁷.

Endast 1,5 procent, 28 150 ton, utgörs av hushållsavfall.

Att deponera avfall innebär att bortskaffa avfall genom att lägga det på en deponi. Deponering är den behandlingsmetod som används för avfall som inte kan eller bör behandlas på annat sätt, till exempel asbest eller vissa typer av förorenade jordar. Internationellt sett är deponering fortfarande den dominerande metoden för att ta hand om avfall, men i Sverige har vi sedan början av 1990-talet minskat deponering till förmån för andra behandlingsmetoder. I Sverige är det förbjudet att deponera brännbart och organiskt avfall och vi betalar även skatt på det avfall som går till deponi.

Svenska deponier ligger ofta på eller i anslutning till större avfallsanläggningar, där deponering ofta är en liten del av verksamheten. Annan hantering så som sortering, bearbetning och viss behandling av avfall sker ofta på samma anläggning, med syfte att använda resurser på bästa möjliga sätt enligt avfallshierarkin. Anläggningarna är ofta mellanlager för brännbart restavfall och för avfall till materialåtervinning, exempelvis metall, kartong och glas. På anläggningarna behandlas ofta biologiskt nedbrytbart avfall och förorenade massor.

När en deponi är fylld och kapaciteten är slut, ska den avslutas och sluttäckas med material och ett tätskikt, för att förhindra att regnvatten förorenas genom kontakt med avfallet. Idag används bland annat slagg, slam, askor och schaktmassor i olika skikt i sluttäckningskonstruktioner. 2008 infördes hårdare lagkrav för deponier och därför pågår nu avslutning och sluttäckning av många deponier i Sverige fram till år 2030.

Under 2024 reviderades deponeringsdirektivet (1999/31/EG) vilket medför att ett referensdokument för bästa tillgängliga teknik (BREF) och tillhörande BAT-slutsatser för deponier enligt Industriutsläppsdirektivet, kan utarbetas. Denna process startades upp under 2024 och kommer att pågå under ett antal år framöver.

DEPONIGAS

Deponigas uppstår vid en deponi där det har deponerats organiskt avfall⁶⁸. Gasen består av cirka 50 procent metan, resten består av koldioxid, kväve och små mängder av andra gaser. Eftersom deponigasen innehåller metan måste den samlas in och behandlas för att minska dess miljöpåverkan. Den insamlade gasen kan nyttjas för att utvinna värme och el. Deponigasen kan även facklas i en deponigasfackla. Då omhändertas inte energin men utsläppen av metan minskar då gasen förbränns och omvandlas till koldioxid. Att fackla deponigasen är motiverat när det inte finns någon avsättning eller möjlighet att använda deponigasen på annat sätt.

Sedan förbudet att deponera organiskt avfall infördes, har gasbildningen på deponier successivt minskat. Under 2024 samlades 103,6 GWh deponigas in vid 48 avfallsanläggningar, varav 67,8 GWh nyttjades som energi.

Energiutvinningen från insamlad deponigas bestod av 1,3 GWh el och 66,5 GWh värme. Gas motsvarande 35,8 GWh facklades bort.

LAKVATTEN

En modern deponi anläggs med en bottentätning, för att lakvatten som bildas ska samlas in och inte spridas till omgivningen. Lakvatten definieras som ett vatten som varit i kontakt med deponerat material, och som avleds från eller kvarhålls i en deponi.

Under 2024 hanterades 9,3 miljoner kubikmeter lakvatten på 91 avfallsanläggningar. I detta ingår förorenat dagvatten från verksamhetsytor i de fall då allt vatten tas om hand i samma reningsprocess.

63 av anläggningarna med lakvattenhantering deponerar fortfarande avfall, medan resterande har sluttäckts eller är under sluttäckning. 64 procent av anläggningarna uppger att lakvattnet behandlas lokalt innan lakvattnet leds till närliggande recipient. Övriga anläggningar uppger att lakvatten avleds till kommunala reningsverk efter varierande grad av lokal behandling.

⁶⁷ Totalt finns 110 anläggningar representerade i Avfall Web. 64 av dessa deponerar avfall, varav 47 deponerar hushållsavfall. På enskilda anläggningar kan den totala mängden deponerat avfall variera kraftigt från år till år beroende på ett varierande behov av att deponera askor och förorenade massor.

⁶⁸ Avfall Sveriges rapport nr D2013:02 Handbok för deponigas

LÄS MER I AVFALL SVERIGES RAPPORTER:

- 2015:13 Beslutsstöd för hantering av deponi-gasemissioner vid sluttäckning
- 2016:11 Luftade dammar
- 2016:32 När är aktivt omhändertagande av deponigas inte längre nödvändigt?
- 2017:28 Karaktärisering av dagvatten från olika typer av verksamheter och avfall
- 2017:34 Tillämpning av lagen om skatt på avfall
- 2017:36 Handbok för bedömning av lakvatten och förorenade dagvatten på avfallsanläggningar
- 2018:09 Brandsäkerhet vid lagring av avfallsbränslen
- 2018:21 Mikroplast i behandlat lakvatten
- 2018:25 PFAS på avfallsanläggningar
- 2019:01 Uppdaterade bedömningsgrunder för förorenade massor
- 2019:13 Vägledning om BAT-slutsatser för avfallsbehandling (WT-BREF)
- 2019:26 Analys av samhällsekonomiska konsekvenser av deponiskatten i Sverige
- 2020:11 Ytemissioner av deponigas
- 2020:14 Behandling av lakvatten med sulfatreducerande bakterier
- 2020:26 Behandlingsmetoder av förorenade överskottsmassor
- 2021:02 Rening av PFAS-förorenat vatten från avfallsanläggningar
- 2021:05 Utvärdering av reningseffekten för PFAS i två fullskaleanläggningar
- 2021:06 Avfall Sveriges deponihandbok 3.0 Reviderad handbok för deponering – en del av morgondagens avfallshantering
- 2021:07 Övergripande orientering om BREF-dokument och BAT-slutsatser för avfallsbranschen
- 2021:15 Hantering och deponering av jordmassor med invasiva arter - parkslide
- 2022:10 Framtidens utnyttjande av deponier
- 2022:18 Surface active foam fractionation - SAFF, för rening av lakvatten - ett fullskaleförsök
- 2023:05 Filterbaserade reningstekniker för dagvatten från avfallsanläggningar och ÅVC
- 2023:09 Rening av PFAS-förorenat lakvatten med jonbytesprocessen; pilotförsök med regenerering
- 2023:15 Avfallsbränder, emissioner och risker
- 2023:25 Behandling av PFAS-förorenade massor innan deponering eller återanvändning
- 2024:08 Minskad deponering av isolering

DEPONERADE MÄNGDER 2020-2024 (TON)

	2020	2021	2022	2023	2024
Deponerade mängd	2 782 750	2 738 060	2 841 350	1 463 250	1 915 500
varav hushållsavfall	42 500	44 220	34 100	30 720	28 150

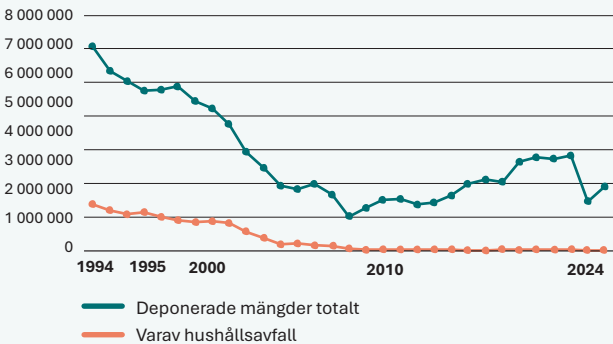
Avfall Sveriges deponistatistik ger inte en komplett bild över deponeringen i Sverige. Ursprungligen var tanken att föra statistik över anläggningar som tog emot hushållsavfall. Idag har många av dessa anläggningar upphört med att ta emot hushållsavfall. Det finns en osäkerhet i värden för hushållsavfall då det inte alltid är möjligt att särskilja dessa flöden från annat avfall.

ENERGIUTVINNING PÅ DEPONIER 2020-2024 (MWh)

	2020	2021	2022	2023	2024
Nyttiggjord energi	82 750	80 020	75 630	59 770	67 770
varav elenergi*	3 180	3 350	3 160	1 790	1 300
Fackling	53 050	70 380	54 140	50 139	35 830

* Övrig energi blir värme

DEPONERADE MÄNGDER 1994-2024 (TON)

Skillnaden jämfört med tidigare år kan delvis bero på att tre anläggningar som tidigare rapporterat in ca 1 miljon ton inte rapporterat in uppgifter för 2023 och 2024.

ANLÄGGNINGAR SOM DEPONERAR HUSHÅLLSAVFALL 2024

Kommun	Anläggning	DEPONERAT AVFALL (TON)		Nyttiggjord energi, MWh
		Totalt	Varav kommunalt avfall	
Alingsås	Bälinge	880	470	730
Arvika	Mosseberg Deponi	2 390	600	250
Borlänge	Fågelmyra Avfallsanläggning	12 570	1 280	60
Borås	Sobackens Deponi	88 880	150	210
Dorotea	Bergvattnet	110	110	0
Eda	Lunden	260	140	0
Eslöv	Rönneholms avfallsanläggning	1 670	320	160
Finspång	Sjömansäng	540	480	0
Gotland	Slite avfallsanläggning	370	30	430
Grums	Karlbergs avfallsstation	250	250	0
Göteborg	Tagene avfallsanläggning	187 830	6 070	0
Hagfors	Holkesmossen avfallsanläggning	3 290	1 460	0
Halmstad	Skedala AFA (Brogård)	2 780	360	0
Helsingborg	NSR Deponianläggning	5 450	360	0
Härnösand	Älands avfallsanläggning	20 480	240	1 490
Hässleholm	Vankiva Aktiva deponier	154 700	140	0
Jönköping	Miljöhantering i Jönköping	31 780	790	0
Kalmar	Moskogens avfallsanläggning	31 270	130	0
Karlskoga	Mosseruds Återvinningsanläggning	3 910	1 610	70
Karlskrona	Måltans avfallsanläggning	5 040	720	530
Karlstad	Avfallsupplag Djupdalen	12 540	1 650	0
Kil	Lersätters avfallshanteringsområde	18 090	210	0
Kiruna	Kiruna deponi	1 590	110	0
Klippan	Hyllstofta avfallsanläggning	1 240	50	870
Kramfors	Högbergets avfallsanläggning	8 240	430	0
Laholm	Ahla deponi och återvinningscentral	1 990	310	0
Lidköping	Kartåsens avfallsanläggning	33 050	240	0
Linköping	Gärstad avfallsanläggning	17 120	1 100	0
Ljungby	Bredemads avfallsanläggning	1 970	650	0
Lycksele	Lycksele Deponi	250	160	0
Malmö	Spillepengs avfallsanläggning	18 620	250	6 580
Motala	Tuddarps avfallsanläggning	2 760	440	0
Orust	Månsemyrs deponi i drift	450	210	0
Oskarshamn	Storskogens avfallsanläggning	1 000	200	0
Skellefteå	Degermyran	4 550	570	0
Sunne	Holmby Avfallsanläggning	1 700	360	340
Söderhamn	Långtå avfallsanläggning	3 670	60	0
Uppsala	Hovgårdens avfallsanläggning	6 560	80	0
Vallentuna	Löt avfallsanl	168 450	40	0
Vetlanda	Flishults avfallsanläggning	111 960	550	0
Vänersborg	Ragn-Sells Heljestorp	147 790	1 070	7 750
Västervik	Målserums avfallsanläggning	830	120	0
Växjö	Häringetorp behandlingsanläggning	76 690	1 020	650
Ystad	Hedekoga avfallsanläggning	10 920	1 160	1 820
Älmhult	Äskya	2 130	50	90
Örebro	Atleverket	25 810	720	3 890
Östersund	Gräfsåsens deponi	6 750	630	0
Totalt		1 241 170	28 150	25 920

Avgifter, kostnader och styrmedel

Avfall från hushåll hanteras av kommunerna och producenterna.

Kommunens kostnader tas ut via avfallsavgifter, eller taxor, som kommunfullmäktige fastställer. Producenternas kostnader tas ut som en avgift på produkten. Producenterna beslutar själva hur stor avgiften ska vara.

Kommunens avfallsavgifter täcker som regel hela kostnaden för avfallshantering, men om underskott uppstår får det skattefinansieras. I kostnaderna ingår att administrera verksamheten genom avfallsplanering, kundservice, fakturering och information. Dessutom ska avgiften täcka kostnaden för service vid återvinningscentraler, som mottagning av grovavfall och hushållens farliga avfall.

Avgiften delas ofta in i grundavgift och rörlig avgift. Grundavgiften ska täcka ovanstående kostnader. Den rörliga avgiften ska täcka exempelvis hämtnings- och behandlingsavgift. Enligt kommunallagens självkostnadsprincip får kommunerna inte ta ut högre avfallsavgifter än de totala kostnader de har för avfallshantering.

GENOMSNITTLIG AVGIFT

Ett hushåll i småhus betalade i genomsnitt 3 013 kronor 2025⁶⁹ i avfallsavgift enligt uppgifter från Avfall Sveriges statistiksystem Avfall Web. Det är en ökning med 10 procent jämfört med 2023. Lägenhetshushåll betalade i genomsnitt 1 930 kronor och för fritidshus var den genomsnittliga avgiften 1 880 kronor 2025. Ökningen för lägenheter och fritidshus är 15 respektive 10 procent jämfört med 2023. Grundavgiften utgör i genomsnitt 47 procent av totala avgiften för småhus. Kostnaden för avfallshantering är i snitt 6,80 kronor per dag för hushållen i småhus och flerbostadshus.

I genomsnitt var kommunernas totala kostnad för avfallshantering 1 437 kronor per person 2024, exklusive moms. Det är en ökning med 20 procent sedan 2023. Kommunens kostnader för insamling av mat- och restavfall var i genomsnitt 436 kr per person och kostnaden för behandling 153 kr per person. Grundkostnaden uppgick till i genomsnitt 568 kr per person.

STYRMEDEL

Det finns många olika styrmedel för att minska avfallshandlingens miljöpåverkan, öka resurseffektiviteten och öka återvinningen. Det kan vara information eller administrativa och ekonomiska styrmedel. Till de administrativa styrmedlen hör regleringar och förbud, exempelvis förbud att deponera organiskt avfall och obligatorisk matavfallsinsamling.

Rätt utformade ekonomiska styrmedel kan fungera som morot, exempelvis skattelättnader och subventioner, eller piska, som exempelvis skatter och avgifter. En grundprincip är att förorenaren ska betala.

Många kommuner har använt avfallstaxan som styrmedel för utsortering av matavfall genom att det ha lägre avgift för matavfall jämfört med blandat brännbart restavfall. Från 2024 är det obligatoriskt för alla hushåll och verksamheter att sortera ut matavfall, så denna typ av miljöstyrning är inte längre aktuell.

För att styra över mer avfall till materialåtervinning har flera kommuner en viktbaserad avgift där man utöver grundavgiften betalar per kilo avfall som hämtas.

Hämtningsfordonet är då försett med en vågfunktion och utrustning för att identifiera varje enskilt kärl. Hur hög den årliga kostnaden blir vid viktbaserad avgift beror på hur mycket avfall som lämnas. Avgiften varierar mellan 1,87–6,50 kronor per kilo för restavfall och 0–4,55 kronor för matavfallskärlet, kombinerat med olika former av kärlavgifter och fast grundavgift. 33 av landets kommuner har viktbaserad taxa 2025. En del kommuner som har matavfallsinsamling har lägre viktavgifter för kärlet för matavfall, i vissa kommuner är det gratis.

BEHANDLINGSavgifter

Kommunerna betalar ofta en avgift för att få avfallet behandlat. Variationerna i behandlingsavgifter kan vara stora. Avgiften för energiåtervinning av restavfall var 804 kronor 2024, en minskning med fyra procent jämfört med 2023. Avgiften för rötning av matavfall har ökat med två procent, från 450 kronor till 461 kronor 2024 och avgiften för deponering har ökat med fem procent.

Skatt på avfall som deponeras infördes år 2000 som ett styrmedel för att minska deponeringen. Skatten var då 250 kronor per ton och den har sedan höjts i olika intervaller. Under 2025 uppgår skatten till 744 kronor per ton. Under 2025 genomför Avfall Sverige en ny utredning av deponiskatten. En reviderad version av en tidigare Avfall Sverige-rapport⁷⁰ kommer att publiceras under 2025.

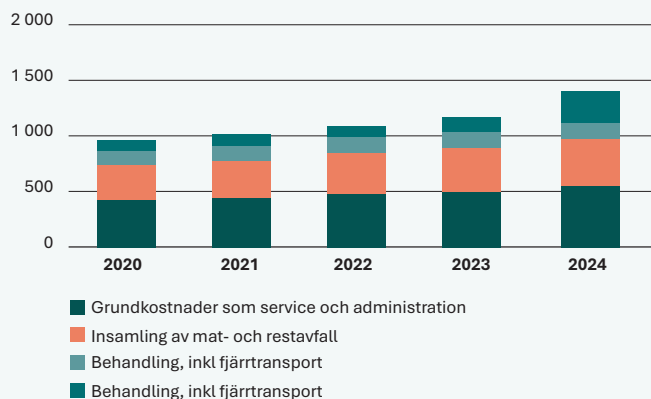
69 2025 bytte Avfall Sverige metod för insamling av avfallsavgifter så att uppgifter tas för innevarande år, dvs. 2025. Det gör att uppgifter saknas för 2024.

70 2019:26 Analys av samhällsekonomiska konsekvenser av deponiskatten i Sverige

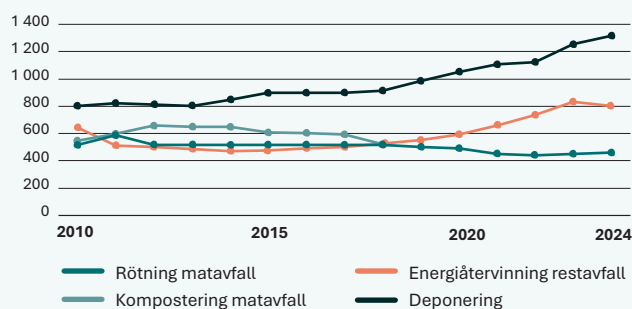
6,80 KR
PER
DAG

UNGEFÄR SAMMA PRIS SOM ETT
ÄPPLE BETALAR SVENSKA HUSHÅLL
FÖR SIN AVFALLSHANTERING

KOSTNADER FÖR AVFALLSHANTERINGEN,
KR PER PERSON EXKL MOMS, 2020-2024

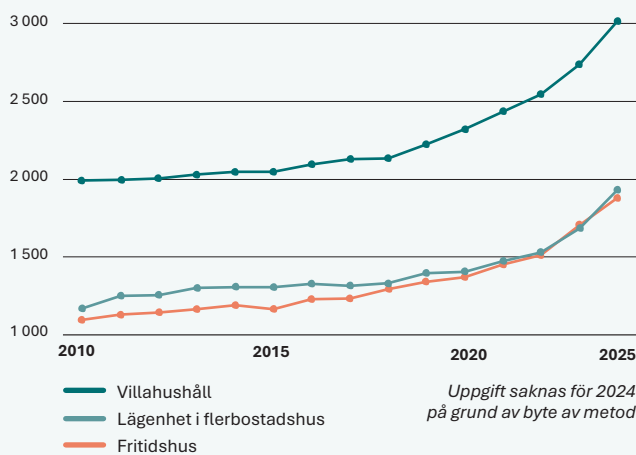
BEHANDLINGSAVGIFTER EXKL MOMS 2010-2024, KR/TON

LÄS MER I AVFALL SVERIGES RAPPORTER:

- 2020:28 Miljöstyrande avfallstaxor – användning, effekt och goda exempel
- 2022:15 Vägledning till konstruktion av avfallstaxa

GENOMSNIITTLIGA AVFALLSAVGIFTER PER HUSHÅLL
KR INKL. MOMS 2010-2025

BEHANDLINGSAVGIFTER FÖR KOMMUNALT AVFALL
KR PER TON EXKL MOMS 2024

		Intervall
Rötning matavfall	460	120-870
Energiåtervinning restavfall	800	510-1100
Deponering	1 320	820-1890

Behandlingsavgiften avser medianvärde i Avfall Web.
Intervall visar normalfördelningen av behandlingsavgifterna.

Total mängd uppkommet avfall i Sverige

Uppgifter om allt avfall i Sverige finns i den officiella statistik som rapporteras till EU via Naturvårdsverket. Enligt EU:s avfallsstatistikförordning ska medlemsländerna rapportera statistiken vartannat år.

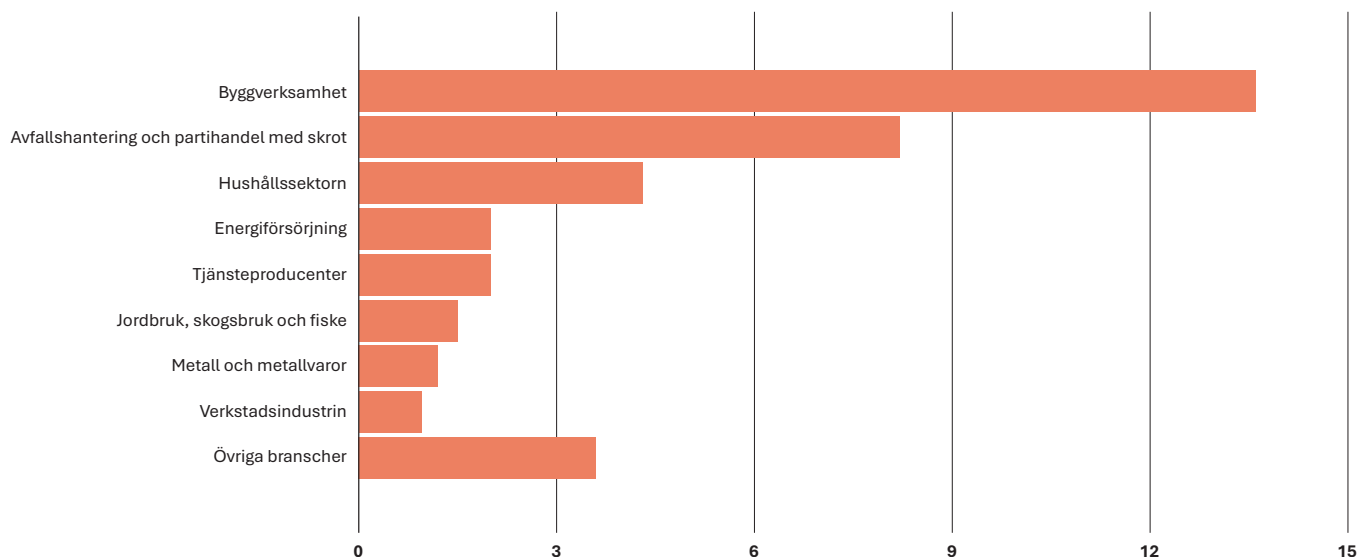
Den senaste statistiken avser avfallsmängden 2022⁷¹. Då uppkom drygt 164 miljoner ton varav 7,2 miljoner ton farligt avfall i Sverige. En övervägande del av det uppkomna avfallet, 86 procent eller 141 miljoner ton, utgjordes av mineralavfall från gruvbranschen. 22,6 miljoner ton uppkom i övriga branscher och hushållen.

Verksamheter ansvarar själva för omhändertagandet av det avfall som inte är kommunalt avfall och har i vissa fall egna deponier eller möjlighet att utnyttja energin ur avfallet i egna anläggningar. Bygg- och rivningsavfall är avfall som uppkommer vid nybyggnad, renovering, ombyggnad eller rivning av byggnad eller som uppstår vid större anläggnings-

arbete i en trädgård. När det kommer från verksamhet ingår det inte i kommunens ansvar att samla in eller omhänderta. Den största mängden avfall uppkom i byggbranschen, 13,6 miljoner ton. Bygg- och rivningsavfall är därför ett prioriterat område i den nationella avfallsplanen och i det avfallsförebyggande programmet.

Bygg- och rivningsavfall som uppstår i icke yrkesmässig verksamhet, till exempel om en privatperson själv renoverar hemma, ingår dock i kommunens samlings- och behandlingsansvar sedan januari 2023. En del bygg- och rivningsavfall klassas som farligt avfall, till exempel asbest och impregnerat virke, och måste hanteras som sådant.

TOTALT UPPKOMMET AVFALL I SVERIGE, EXKL. GRUVAVFALL 2022, MILJONER TON

71 Rapport "Avfall i Sverige 2022"

2024 i korthet

AVFALL SVERIGE

- Kommunernas övertagande av förpackningsinsamlingen förbereddes under 2023 och fortsatte 2024 med webinarier, guider och vägledningar. Många kommuner använde kampanjmaterialet "Och återvinnaren är DU!". En hubb för närmaste återvinningsstation lanserades på sopor.nu och arbetet fortsätter för att inkludera återvinningscentraler.
- Under året pågick förberedelser inför regeringens krav på separat insamling och återvinning av textilavfall från 1 januari 2025. Avfall Sveriges kansli höll webinarier och tog fram vägledningar och kommunikationsstöd. Intresset för textilsortering tog oanade proportioner, både i media och bland allmänheten. Fokus 2025 ligger på att få besked om hur ett producentansvar ska utformas och också på hur direktimporterade, ofta lågkvalitativa och hälsovådliga, textilier ska hanteras.
- Material inför kravet på separat insamling av fiskeredskap från 1 januari 2025 utarbetades.
- Under 2023 beslutade Sida om stöd till Avfall Sverige och SKR (genom Salar International) för att stärka avfallshanteringen i Ukraina. Under 2024 har projektet formerats, pilotkommuner både i Sverige och Ukraina har utsetts och ett nätverk startades i Sverige. Projektet lanserades vid ett evenemang i Kiev den 11 oktober. Projektet har också fått ett namn, Waste Management for Ukraine – WM4U.
- I ett öppet brev till klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari överlämnade Avfall Sverige de 16 000 namnunderskrifter som uppropet mot fulplasten har samlat.
- Årsmötet i Malmö lockade drygt 700 deltagare och 47 utställare.
- Höstmötet samlade drygt 450 deltagare kring temat "Kvalitet i avfallshanteringen" och 33 utställare i Linköping.
- Avfall Sverige stod, tillsammans med ISWA, samt med stöd av CEWEP och Energimyndigheten, värd för 2024 Beacon WtE Conference. Avfall Sverige stod också värd för Nordic Biogas Conference, tillsammans med en rad andra aktörer i branschen.
- Avfall Sverigelanserade en strategi för hur avfallssektorns metanutsläpp ska minimeras.
- Avfall Sverige deltog i Almedalen kring fossilfri avfallshantering, kommunala bolag och konkurrens, PFAS och cirkulär ekonomi.
- Avfall Sverige skrev tillsammans med en rad andra aktörer under Fossilfritt Sveriges strategi för biogen koldioxidinfångning.
- Under 2024 har Avfall Sveriges kansli tillsammans med medlemmarna sett över och uppdaterat Avfall Sveriges värdegrund. Beslut togs under 2025 och presenterades på årsmötet 2025.
- Lustgastuber är ett växande problem, framför allt för anläggningar för energiåtervinning där de orsakar skador, men också på grund av kostsam hantering vid insamling och återvinning. Avfall Sverige publicerade bland annat en vägledning för hantering på återvinningscentraler.
- Ett nytt nätverk för biokol startades.
- Avfall Sveriges styrelse beslutade om ett nytt mål - 30/30-målet. Det innebär att restavfallet ska minska med 30 procent till 2030 jämfört med 2023.
- Avfall Sverige miljöcertifierades enligt ISO 14001. Sedan tidigare är föreningen kvalitetscertifierad enligt ISO 9001.
- Avfall Sveriges vd Tony Clark hamnade på plats 42 av de 101 listade personerna på Aktuell Hållbarhets lista 2024 över de personer som har åstadkommit mest i form av ökad hållbarhetsnytta, i relation till den formella makt man har.
- Fyra nya medarbetare anställdes: Minna Gillberg, samhällspolitisk rådgivare/EU. Inom internationella samarbeten, främst Ukraina, anställdes Andrik Mols som projektledare, Hedvig Peterson som koordinator och Håkan Gustafsson som donatorskoordinator (deltid). Weine Wiqvist arbetar sedan tidigare deltid som senior rådgivare för internationella samarbeten.

SVERIGE

- 1 januari 2024 övergick insamlingsansvaret för förpackningsavfall från producenterna till kommunerna. Samtidigt blev utsortering av bioavfall, inklusive matavfall, obligatorisk i kommunerna. Samma datum infördes också krav på avskiljande av förpackningar från sitt innehåll (med undantag för förpackningar som innehåller läkemedel och farligt avfall).
- Skatten på plastpåsar avskaffades den 1 november.
- Skattebefrielsen för biogas återinfördes den 13 december.
- Naturvårdsverket presenterade en ny nationell avfallsplan, "Avfall i ett cirkulärt samhälle", och det avfallsförbyggande programmet, "Ett cirkulärt Sverige tänker efter – före!". Planen och programmet innehåller cirka 500 åtgärdsförslag för att påskynda övergången till en hållbar cirkulär ekonomi och minska avfallsmängderna.
- Regeringen presenterade en utredning med förslag till ändringar i avfallslagstiftningen för att öka materialåtervinningen av kommunalt avfall.
- Under 2024 förberedde sig avfallsbranschen för att möta kraven i EU:s direktiv om företagens hållbarhetsrapportering (CSRD). Detta innebär att större företag måste rapportera sitt hållbarhetsarbete, vilket syftar till att öka transparensen och främja hållbarhetsinitiativ inom branschen.
- Energimyndigheten har utformat ett stödsystem för bio-CCS som godkändes under 2024. Stödet fördelas genom omvänd auktion och den vinnande aktören eller aktörerna kan använda stödet för investerings- och driftskostnader i svenska bio-CCS-projekt. Flera av Avfall Sveriges anläggningar planerar att bygga CCS/CCUS anläggningar.
- Industrins biogaskommission, i vilken Avfall Sverige är en del, startade sin verksamhet med att ta fram kunskapsunderlag och reformförslag för att säkra industrins tillgång till biogas.
- Sveriges hittills mest omfattande miljörättegång inleddes. 11 personer, merparten med koppling till Think Pink, misstänks för grovt miljöbrott. 21 drabbade platser har identifierats där verksamheten lämnat avfall.
- Sverige förklarades som fritt från svinpesten, som drabbade Mellansverige under 2023.

EU OCH INTERNATIONELLT

- EU:s Ekodesignförordning, som innehåller en lång rad regler som ska göra hållbarhet till norm, trädde i kraft.
- I maj trädde en ny förordning om avfallstransporter i kraft, i syfte att säkerställa att avfall endast exporteras till länder där det kan behandlas på ett miljömässigt godtagbart sätt, stärka tillsynen av och stödja EU:s omställning till en cirkulär ekonomi.
- I juli trädde EU-direktivet om rätten till reparation för konsumenter i kraft.
- EU:s revidering av Industriutsläppsdirektivet (IED) samt direktivet om deponering av avfall trädde i kraft. Dessa ändringar syftar till att minska miljöpåverkan från industriella processer och förbättra hanteringen av deponier, bland annat genom att möjliggöra framtagande av BAT-slutsater för deponier.
- Som ett led i EU:s mål om att harmonisera medlemslänternas insamlingssystem för avfall, arbetar EU:s forskningsinstitut JRC med att "undersöka" olika befintliga märkningssystem. Det nordiska systemet har använts som förslag i processen. JRC:s rapport med rekommendationer till EU-kommissionen väntas våren 2025, med slutliga förslag om ett harmoniserat insamlingssystem.
- Vid finalen av "Europa minskar avfallet"-veckan (EWWR) utsågs Sysavs bidrag till vinnare.

Avfallsagendan

2035 Högst 10 procent av det kommunala avfallet ska deponeras. De EU-länder som deponerade 60 procent eller mer av sitt kommunala avfall 2013 får en förlängning med fem år. Förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall ska vara minst 65 viktprocent.

2030 Förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall ska vara minst 60 viktprocent.

2029 För allt förpackningsavfall är målet att materialåtervinningsgraden ska vara minst 65 procent per år till och med 2029 och därefter minst 70 procent.

2027 Kommunen ska ha infört fastighetsnära insamling av förpackningar från hushåll och samlokaliserade verksamheter.

2026 Kommunen får ansvar för att samla in förpackningsavfall på torg och i parker där kommunen har ett renhållningsansvar. Förpackningsavfall av plast ska dessutom samlas in på andra populära platser där det uppkommer betydande mängder sådant avfall och där kommunen har ett renhållningsansvar.

Den största producentorganisationen ska ordna mottagningsplatser för förpackningsavfall från verksamheter (minst en plats per kommun).

2025 Förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall ska vara minst 55 viktprocent.

Från 1 januari blev separat utsortering och insamling av textilavfall obligatoriskt. Producentansvar för fiskeredskap i plast infördes 1 januari. Det inkluderar krav på separat utsortering.

Kommunen ansvarar för att till exempel på återvinningscentralen samla in fiskeredskap av plast som är kommunalt avfall, samt för fiskeredskap från fartyg vid mottagningsanordningar i hamnar. Kommunen ska ersättas för insamlingen enligt föreskrifter från Naturvårdsverket.

Om Avfall Sverige

Avfall Sverige är kommunernas branschorganisation inom avfallshantering. Det är våra medlemmar som ser till att avfall tas om hand och återvinns i alla landets kommuner. Vi verkar för en hållbar och innovativ avfallshantering där vi samverkar med andra utifrån vårt samhällsansvar.

Vår vision är en framtid utan avfall. Därför påverkar, utvecklar och samverkar vi för en framtid där avfall förebyggs, återvinns och ses som en resurs.

Det finns två kategorier medlemmar i Avfall Sverige:

- Kommuner, kommunala bolag, kommunalförbund och liknande, som verkar utifrån ett samhällsuppdrag. Dessa medlemmar har rösträtt på årsmötet och beslutar om Avfall Sveriges stadgar, policyfrågor etc.
- Associerade medlemmar, är privata aktörer som leverantörer av tjänster och utrustning samt konsulter.

ÅRSMÖTE OCH STYRELSE

Avfall Sveriges högsta beslutande organ är årsmötet, som beslutar om stadgar, rambudget, styrelse och valberedning. Avfall Sveriges uppfattningar och ståndpunkter i policyfrågor beslutas i styrelsen efter att de bearbetats i arbetsgrupper, i utvecklingskommittén och på kansliet. Avfall Sveriges styrelse består av 18 ledamöter, tio förtroendevalda och åtta tjänstepersoner, samtliga har en mandatperiod på två år. Under 2022 beslutade årsmötet om reviderade stadgar.

VALBEREDNINGEN

Valberedningen består av sju ledamöter, fyra förtroendevalda och tre tjänstepersoner. Revisorerna, en ordinarie och en ersättare, väljs av årsmötet på ett år.

AVFALL SVERIGES ARBETSGRUPPER

Avfall Sveriges breda verksamhetsområde speglas i de åtta arbetsgrupper där representanter för medlemmarna, främst kommuner, deltar. Kansliets rådgivare, som är specialister inom olika områden, deltar i respektive grupp. Inom arbetsgrupperna finns 19 olika verksamhetsgrupper, där medlemmarna arbetar med frågor som rör specifika verksamhetsområden. Inte mindre än 200 medlemsrepresentanter är engagerade i någon arbetsgrupp eller någon av dess verksamhetsgrupper. Arbetsgrupperna är en viktig länk mellan medlemmarna och kansliet, men även mellan medlemmarna.

MEDLEMSRÅDGIVNING

Medlemmarna kan ta del av Avfall Sveriges specialistkunskaper genom Avfall Sveriges rapporter, guider, handböcker och utbildningar, eller genom direktkontakt med kansliet för rådgivning. Medlemsrådgivningen är en mycket uppskattad service, som sker via telefon och e-post, guider och handböcker, liksom avtals och upphandlingsmallar och standardavtal.

Digital "medlemsrådgivning live" är ett uppskattat stöd eftersom angelägen information tillgängliggörs skyndsamt till alla medlemmar. Avfall Sverige fungerar ofta som förmedlande länk mellan medlemmar och andra aktörer som kan bidra med kunskaper och erfarenheter i olika frågor.

MEDLEMSUTVECKLING UNDER 2024

2024 hade Avfall Sverige 213 kommunala medlemmar, som representerar alla landets 290 kommuner, direkt eller indirekt genom sina regionbolag eller kommunalförbund och 151 associerade medlemmar.

NATIONELLA OCH INTERNATIONELLA SAMARBETEN OCH NÄTVERK

Avfall Sverige har ett omfattande samarbete med andra organisationer både nationellt och internationellt. Externa samarbeten gynnar både svensk avfallshantering och föreningens medlemmar.

Exempel på organisationer vi samarbetar med:

- Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)
- Svenska Naturskyddsföreningen
- Energiföretagen Sverige
- Energigas Sverige
- Svenskt Vatten
- Håll Sverige Rent

Exempel på internationella samarbeten:

- MWE, Municipal Waste Europe, som företrädar kommunernas och de kommunala bolagens intressen inom EU
- CEWEP, Confederation of European Waste-to-Energy Plants, som företrädar intressen inom energiåtervinning
- ECN, European Compost Network, som arbetar med frågor kring biologisk återvinning på EU-nivå
- ISWA, International Solid Waste Association, den globala avfallsorganisationen
- UNDP, United Nations Development Programme, samverkan med Avfall Sverige kring förbättrad avfallshantering globalt.

Avfall Sveriges rådgivare bidrar med sina expertkunskaper i respektive organisation.

MILJÖ- OCH KVALITETSCERTIFIERAD VERKSAMHET

Hela Avfall Sveriges verksamhet är sedan 2018 kvalitetscertifierad enligt ISO 9001:2015 och sedan 2024 miljöcertifierad enligt ISO 14001:2015. Miljö- och kvalitetsarbetet utgör en viktig del av verksamheten.

UTVECKLING AV BRANSCHEN GENOM UTBILDNINGSINSATSER

Avfall Sverige bedriver en omfattande utbildningsverksamhet för att höja branschens kunskap och kompetens. Den består av kurser, temadagar och beställda kurser. Utbildningens inriktning är förankrad i arbetsgrupperna och tillgodoser både medlemmarnas och branschens behov. Under 2024 hölls 30 utbildningsaktiviteter, varav 8 arrangerades digitalt.

KOMMUNIKATION OCH OMVÄRLDSBEVAKNING

Avfall Sverige bedriver bred omvärldsbevakning inom miljö- och klimatfrågor med koppling till avfallshantering, liksom kring rena sakfrågor inom avfallsområdet. Förutom att använda detta i kansliets eget påverkansarbete sprider vi denna kunskap till medlemmarna främst via Avfall Sverige hemsida, nyhetsbrev och tidning.

NATIONELLT PÅVERKANSARBETE OCH DIALOG MED BESLUTFATTARE

Avfall Sverige deltar aktivt i statliga utredningar och när nya lagförslag arbetas fram. I möten med Regeringskansliet, riksdagsledamöter, politiska tjänstepersoner och myndigheter representeras Avfall Sverige oftast av vd och olika rådgivare, men även representanter från styrelse eller medlemmar deltar. Avfall Sverige deltar också aktivt med påverkansarbete genom debattartiklar och repliker, både tillsammans med andra aktörer och själva.

REMISSER

Som representant för kommunerna och deras avfallshantering har Avfall Sverige ett viktigt uppdrag som remissinstans och bidrar aktivt med synpunkter inför politiska beslut genom sina remissvar. Organisationen har därför löpande kontakter med riksdag och regering samt ett flertal myndigheter i frågor som rör avfallshantering. Utöver remissvaren bidrar Avfall Sverige även med yttranden i frågor som rör branschen.

FINANSIERING

Verksamheten i Avfall Sverige är i huvudsak budgetbaserad och utgår från den verksamhetsplan som antas genom rambudgeten av årsmötet och detaljbudget av Avfall Sveriges styrelse. Intäkterna består till ungefär lika delar av avgifter från Avfall Sveriges medlemmar och intäkter från affärsverksamhet som kurser, konferenser, konsultuppdrag, publikationer med mera. Samtliga medlemmar betalar medlems- och serviceavgift. Medlems- och serviceavgifterna för kommunmedlemmar (kommuner, kommunbolag och liknande) beräknas utifrån befolkningsunderlaget. För associerade medlemmar är avgiften ett fast belopp i tre nivåer, beroende på företagets storlek.

AVFALL SVERIGES UTVECKLINGSSATSNING

Avfall Sverige driver frågor och projekt i enlighet med avfallshierarkin och för en bättre avfallshantering i samhället. Organisationen satsar betydande resurser på projekt för vidareutveckling av branschen.

Avfall Sveriges utvecklingssatsning startade 1998. Sedan dess har cirka 600 utvecklingsprojekt beviljats till en kostnad om cirka 155 miljoner kronor. Tillsammans med medlemmarna har Avfall Sverige under dessa år utvecklat branschen genom relevanta, lättillgängliga och användbara projekt. Projekten baseras på engagemanget från medlemmarna, bland annat genom frågeställningar som lyfts fram i arbetsgrupperna, vilket ger projekten en stark förankring i verksamheten. De är också relevanta för merparten av Avfall Sveriges medlemmar.

UTVECKLINGSKOMMITTÉN

Avfall Sveriges styrelse tillsätter utvecklingskommittén, som består av ordförandena i de åtta arbetsgrupperna, ytterligare en representant från kommunerna samt Avfall Sveriges vd. Kommittén beslutar, med rådgivning från arbetsgrupperna, vilka projekt som ska beviljas medel och fördelningen av dessa.

ÖVRIGA UTVECKLINGSSATSNINGAR

Tre arbetsgrupper har egna utvecklingssatsningar som de själva bekostar och tar beslut om. Det är arbetsgrupperna för energiåtervinning, biologisk återvinning och avfallsanläggningar.

RAPPORTER

Resultaten från utvecklingssatsningarna presenteras i första hand som rapporter på Avfall Sveriges hemsida. Avfall Sverige publicerar årligen ett 30-tal rapporter. Rapporterna distribueras digitalt via hemsidan, utan extra kostnad för medlemmar. Enstaka rapporter och handböcker publiceras i tryckt format. En kort presentation med rapportens olika resultat och slutsatser kan laddas ned från hemsidan.

Här i Svensk Avfallshantering hittar du också hänvisningar till ett urval av rapporter under Läs mer som finns i de flesta kapitel. Du hittar ännu fler rapporter inom respektive område på vår webbplats genom att filtrera rapporterna utifrån ämne.

UTDELNING AV STIPENDIER

Sedan 2005 delar Avfall Sverige årligen ut stipendier inom området avfallshantering. Stipendierna delas ut till de mest förtjänstfulla uppsatserna och examensarbetena på grundnivå vid svenska universitet och högskolor. Utvecklingskommittén fattar beslut om vem som ska tilldelas stipendier.

STÖDSYSTEM

Avfall Sverige tillhandahåller olika stödsystem för medlemmarna, bland annat Avfall Web, Avfallsindex, Avfallshubben, Certifierad återvinning av biogödsel och kompost samt Egenkontroll för metanemissioner.

Medarbetare

TONY CLARK

Vd
Direkt: 040-35 66 05
Mobil: 0722-45 22 20
tony.clark@avfallsverige.se

LINN ANDERSSON

Rådgivare för biologisk återvinning,
samordnare för biokolsfrågor
Direkt: 040-35 66 14
Mobil: 0703-58 66 14
linn.andersson@avfallsverige.se

ANGELIKA BLOM

Rådgivare för enskilda avlopp,
certifierad återvinning, projektledare
Mobil: 079-098 76 36
angelika.blom@avfallsverige.se

PETRA KVIST CARLSSON

Utbildningssamordnare
Direkt: 040-35 66 03
petra.carlsson@avfallsverige.se

JESSICA CHRISTIANSEN

Utbildnings- och utvecklingschef
Direkt: 040-35 66 18
Mobil: 0706-90 39 18
jessica.christiansen@avfallsverige.se

JON DJERF

Senior rådgivare för material-
återvinning, insamling, transport
Mobil: 070-526 35 27
jon.nilsson-djerf@avfallsverige.se

MINNA GILLBERG

Samhällspolitisk rådgivare/EU
Mobil: 073-595 29 83
minna.gillberg@avfallsverige.se

ANNA-CARIN GRIPWALL

Kommunikationschef
Mobil: 070-662 61 28
anna-carin.gripwall@avfallsverige.se

ÅSA HAGELIN

Rådgivare för förebyggande
och återanvändning
Mobil: 070-553 15 45
asa.hagelin@avfallsverige.se

ANDREA HJÄRNE

Rådgivare, senior miljöjurist
Direkt: 040-35 66 13
andrea.hjarne@avfallsverige.se

KARIN JÖNSSON

Redaktör för nyhetsbrevet
Avfall och Miljö
Direkt: 040-35 66 17
Mobil: 0706-26 40 99
karin.jonsson@avfallsverige.se

SVEN LUNDGREN

Chefsjurist
Direkt: 040-35 66 09
sven.lundgren@avfallsverige.se

ANDRIK MOLS

Internationell projektchef
Direkt: 040-35 66 10
Mobil: 0705-35 66 37
andrik.mols@avfallsverige.se

CAMILLA NILSSON

Rådgivare för återbruk, återvinnings-
centraler, insamling av farligt avfall
och elavfall
Direkt: 040-35 66 26
camilla.nilsson@avfallsverige.se

HEDVIG PETERSSON

Internationell projektkoordinator
Direkt: 072-084 23 36
hedvig.petersson@avfallsverige.se

FREDRIKA STRANNE

Rådgivare för deponerings- och
avfallsanläggningar
Direkt: 040-35 66 24
fredrika.stranne@avfallsverige.se

KATARINA SUNDBERG

Senior rådgivare för
samhällspolitiska kontakter
Mobil: 0720-62 40 90
katarina.sundberg@avfallsverige.se

KLAS SVENSSON

Rådgivare för energiåtervinning,
internationell projektledare
Direkt: 040-35 66 16
klas.svensson@avfallsverige.se

NATALIE SVENSSON

Kommunikatör, redaktör för sopor.nu
Direkt: 040-35 66 07
natalie.svensson@avfallsverige.se

PERNILLA SVENSSON

Utbildningsadministratör
Direkt: 040-35 66 11
pernilla.svensson@avfallsverige.se

TINA SVENSSON

Ekonomiansvarig för fakturering,
medlemsregister och prenumerationer
Direkt: 040-35 66 04
tina.svensson@avfallsverige.se

CAROLINA TUFVESSON

Rådgivare
Direkt: 040-35 66 23
carolina.tufvesson@avfallsverige.se

JENNY WESTIN

Senior rådgivare för avfallstaxor,
upphandling, statistikansvarig
Direkt: 040-35 66 15
Mobil: 070-518 40 45
jenny.westin@avfallsverige.se

PETER WESTLING

Chef ekonomi/administration
Direkt: 040-35 66 06
peter.westling@avfallsverige.se

WEINE WIQVIST

Senior rådgivare för internationellt
samarbete
weine.wiqvist@avfallsverige.se

Det är vi som är
Avfall Sverige!

**Avfall Sverige är sedan 1947
kommunernas branschorganisation
inom avfallshantering**

Det är våra medlemmar som ser till att avfall tas om hand
och återvinns i alla landets kommuner. Vi verkar för en hållbar
och innovativ avfallshantering där vi samverkar med
andra utifrån vårt samhällsansvar.

